

”Yhdessä yritetään löytää niitä vaihtoehtoisia tapoja”

**Kotoutuminen ja osallisuus Keskustelua
kasvatuksesta -illoissa**

Ella Laitinen

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2018
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Sosionomi (AMK), sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Laitinen, Ella	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Huhtikuu 2018
	Sivumäärä 54	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi "Yhdessä yritetään löytää niitä vaihtoehtoisia tapoja" Kotoutuminen ja osallisuus Keskustelua kasvatuksesta -illoissa		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Nisula, Leila		
Toimeksiantaja(t) Paremmiin yhdessä ry		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli kuvata Paremmiin yhdessä ry:n järjestämiin Keskustelua kasvatuksesta -iltoihin osallistuneiden näkemyksiä keskusteluilloista suhteessa kotoutumiseen ja osallisuuteen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä tietoa kotoutumisesta ja osallisuudesta sekä niiden edistämisestä ammatilliseen käyttöön kotouttamistyössä.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Opinnäytetyön kohderyhmä olivat osallistujat, jotka olivat sekä osallistuneet iltoihin, että niiden suunnitteluun tai järjestämiseen vähintään vuoden ajan. Aineisto kerättiin teorialähtöisesti ryhmä- ja yksilöhaastatteluiden avulla käyttäen puolistrukturoitua teemahaastattelua. Teemoiksi muodostuivat kotoutuminen, osallisuus ja kehittäminen. Aineisto analysoitiin teemoittelulla osallistujien kokemukset sisältölähtöisesti.</p> <p>Osallistujien kokemukset keskusteluilloista olivat pääsääntöisesti positiivisia. Osallisuutta ja kotoutumista edistivät sosiaalisten suhteet ja niissä erityisesti sellaiset asiat, kuten osallistujien keskinäinen vuorovaikutus, verkostoituminen ja kokemus yhteenkuuluvuudesta. Keskusteluillat mahdollistivat suomalaisten ja maahanmuuttajien kohtaamisen sekä kuuluksi tuleminen. Osallisuutta ja kotoutumista mahdollistivat myös osallistujien motivaatio, vaikuttamismahdollisuudet ja uuden oppiminen. Osallistujat kokivat omista kokemuksistaan kertomisen tärkeimmäksi tavaksi vaikuttaa. Keskusteluilloissa opittiin muun muassa eri kulttuureista, normeista ja kasvatustavoista, mutta erityisesti osallistujat nostivat esiin ajattelunsa avartumisen ja ymmärryksen lisääntymisen. Haastattelujen pohjalta keskusteluilloja voisi kehittää pidentämällä keskusteluaikaa ja tavoittamalla enemmän maahanmuuttajia osallistumaan. Tulosten perusteella keskusteluillat tukevat kotoutumista ja osallisuutta.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Kotoutuminen, osallisuus, kulttuuri, monikulttuurisuus, maahanmuuttaja, teemahaastattelu		
Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Laitinen, Ella	Type of publication Bachelor's thesis	Date April 2018 Language of publication: Finnish
	Number of pages 54	Permission for web publication: x
Title of publication "Together We Try to Find Those Alternative Ways" Integration and Inclusion in Discussion about Bringing Up Children -evenings		
Degree programme Degree program in Social Services		
Supervisor(s) Nisula, Leila		
Assigned by Paremmi yhdessä ry		
Abstract <p>The aim of the thesis was to study participants' experiences of Discussion about Bringing up Children –evenings that are organized by Paremmi yhdessä ry, related to integration and inclusion. The purpose of the study was to increase information of integration and inclusion, and supporting of them for professional use in work of integration.</p> <p>The thesis is qualitative study in nature. The study group was the participants who had both attended and participated of planning or organizing evenings for at least during one year. The data was collected theory based by group interview and individual interviews by using half structured interview form. The themes were formed to be integration, inclusion and developing. The data, participants' experiences were analyzed by theme based on content.</p> <p>Participants' experiences of the evenings were mainly positive. Social relations that include interaction between the participants, networking and common sense of solidarity, support integration and cohesion. Discussion evenings enabled Finnish and immigrants to encounter and to be heard. Also participants' motive, influencing and learning new things support integration and cohesion. Participants experienced that the most important way to influence is telling of their own experiences. In the discussion evenings participants learnt among other things of different cultures, norms, and ways to raise children, but especially participants described their ways of thinking to expand and understanding to widen. Based on the interviews, discussion evenings could be developed by lengthening the discussion time and reaching more immigrants to participate. Based on the results, it can be stated that discussion evenings support participants' integration and inclusion.</p>		
Keywords/tags (subjects) Integration, inclusion, culture, multiculturalism, immigrant, theme interview		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Kotoutuminen	4
2.1	Maahanmuutto ja monikulttuurisuus	4
2.2	Kotoutuminen ja kotouttaminen	7
2.3	Kotoutumisen kaksisuuntaisuus.....	9
3	Osallisuus	11
3.1	Osallisuuden käsite.....	11
3.2	Maahanmuuttajataustan merkitys osallisuudessa	14
3.3	Monikulttuurinen kasvatus kotoutumisen ja osallisuuden tukena.....	15
4	Opinnäytetyön toteutus	17
4.1	Tarkoitus ja tavoite.....	17
4.2	Opinnäytetyön konteksti.....	17
4.3	Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus	19
4.4	Aineiston keruu ja kohderyhmä	20
4.5	Aineiston analysointi	22
5	Tulokset	24
5.1	Sosiaaliset suhteet osallisuutta edistämässä	25
5.1.1	Vuorovaikutus.....	25
5.1.2	Verkostoituminen	26
5.1.3	Yhteenkuuluvuus	28
5.2	Osallisuutta mahdollistava toiminta	29
5.2.1	Osallistujan oma motiivi	29
5.2.2	Vaikuttaminen	30
5.2.3	Oppiminen	32

	2
5.3 Keskusteluiltojen kehittäminen.....	35
6 Johtopäätökset ja pohdinta	37
7 Eettisyyden ja luotettavuuden arviointia	40
7.1 Luotettavuus.....	40
7.2 Eettisyys.....	42
7.3 Jatkotutkimusehdotukset.....	43
Lähteet	44
Liitteet.....	50
Liite 1. Keskustelua kasvatuksesta –iltojen mainos keväältä 2016.....	50
Liite 2. Keskustelua kasvatuksesta –iltojen mainos syksyltä 2016.....	51
Kuviot	
Kuvio 1. Akkulturaatiostartegiat.....	9
Kuvio 2. Osallisuus syrjäytymisen vastaparina.....	12

1 Johdanto

Jyväskylässä järjestetään Paremmiin Yhdessä ry:n toimesta Keskustelua kasvatuksesta – keskusteluiltoja, joissa sekä maahanmuuttajataustaiset että kantasuomalaiset henkilöt keskustelevat lasten kasvatukseen liittyvistä kysymyksistä. Keskusteluiltoja järjestetään kasvatuksen ja vanhemmuuden tueksi, ja niillä pyritään muun muassa ennaltaehkäisemään kulttuurieroista johtuvia ristiriitoja. (Keskustelua kasvatuksesta - illat 2017.) Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa kotoutumisesta ja osallisuudesta sekä niiden edistämisestä ammatilliseen käyttöön. Opinnäytetyön tavoitteena on kuvata kokemuksia keskusteluiltojen merkityksestä kotoutumisen ja osallisuuden tukena sellaisten osallistujien näkökulmasta, jotka ovat myös osallistuneet iltojen suunnitteluun tai järjestämiseen.

Opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja nousee työelämän tarpeista. Keskusteluiltoja järjestävästä Paremmiin Yhdessä ry:stä toivottiin enemmän tietoa iltoihin osallistuneiden ihmisten kokemuksista ja ajatuksista, jotta toimintaa voitaisiin kehittää yhä tarkoituksenmukaisemmaksi. Monikulttuurisuus opinnäytetyön aihepiirinä koetaan kiinnostavaksi, ja se pysyy ajankohtaisena. Kuten Söderling kirjoittaa, väestö kansainvälistyy Suomessa nopeasti, ja sen vuoksi maahanmuuttoon liittyvien asioiden jatkuva tarkastelu ja tutkimus on tärkeää (Söderling 2013, 29).

Opinnäytetyö eteni aihe-ehdotuksesta tutkimussuunnitelmaan syksyllä 2016. Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Aineisto koostuu kahden osallistujan ryhmähaastattelusta ja neljän osallistujan yksilöhaastattelusta. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla osallistujien haastattelut. Opinnäytetyön teko oli tauolla kevään 2017 ja valmistui helmikuussa 2018.

2 Kotoutuminen

2.1 Maahanmuutto ja monikulttuurisuus

Laissa kotoutumisen edistämisestä ja yleensä eri tilastoissa sekä tutkimuksissa maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta ulkomaalaista henkilöä, jonka aikomus on asua Suomessa pidemmän aikaa (L1386/2010, 3 §; Maahanmuuttajat n.d.). Joskus käsitettä käytetään myös henkilöstä, jonka toinen tai molemmat vanhemmista ovat muuttaneet Suomeen, vaikka henkilö itse on syntynyt Suomessa (Maahanmuuttajat n.d.).

Opinnäytetyössä käsite maahanmuuttajataustainen sisältää kaikki eri syin maahan muuttaneet henkilöt. Keskustelua kasvatuksesta – illoissa eroa ei tehdä osallistujien välille sen perusteella, miksi he ovat Suomeen tulleet. Yhtä lailla kaikki tietoa tarvitsevat ja kiinnostuneet ovat tervetulleita. Valtion kotouttamisohjelman mukaan yleisin syy Suomeen muuttamiseen on perheside, kuten useimmiten Suomessa vakituisesti asuva tai suomalainen puoliso. Muita syitä Suomeen tuloon ovat muun muassa työ- ja opiskelu, pakolaisuus tai paluumuutto. (Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016–2019, 8.)

Paluumuuttaja on henkilö, jolla on suomalaiset sukujuuret tai muuten läheinen yhteys Suomeen. Henkilö voi näillä perusteilla saada oleskeluluvan Suomesta, tosin riippuen sukujuurten vahvuudesta ja läheisyydestä. Paluumuuttaja voi olla entinen Suomen kansalainen, syntyperäisen Suomen kansalaisen jälkeläinen tai entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleva henkilö, joka on kuulunut Inkerin siirtoväkeen tai palvellut Suomen armeijassa vuosina 1939–1945. (Paluumuuttajat 2016.) Suomen kansalaisten paluumuuton osuus koko maahanmuutosta on kolmannes (Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016–2019, 8).

Pakolaisella tarkoitetaan henkilöä, joka on saanut turvapaikan jostain valtiosta tai jonka UNHCR eli Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiainvaltuutettu katsoo olevan pakolainen. Pakolaisella on perusteita pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen, uskonnon tai poliittisen mielipiteen vuoksi. (Sanasto 2016.) Pakolainen, jonka on täytynyt lähteä kotimaastaan tai pysyvästä asuinmaastaan toiseen maahan, jonne hän ei kuitenkaan voi

pysyvästi jäädä asumaan, voidaan sijoittaa kolmanteen maahan kiintiöpakolaisena. Suomessa eduskunta päättää vuosittain vastaanotettavien kiintiöpakolaisten määräästä, ja vuodesta 2001 lähtien se on ollut 750. Kuitenkin mahdollisen lisäkiintiön turvin pakolaiskiintiön määrää voidaan suurentaa - esimerkiksi Syyrian vaikean tilanteen vuoksi vuosina 2014 ja 2015 kiintiöpakolaisia vastaanotettiin 1050. (Kiintiöpakolaiset 2016.) Kiintiöpakolaiset eivät asu vastaanottokeskuksessa, vaan heidät sijoitetaan suoraan pakolaisten vastaanottamiseen sitoutuneisiin kuntiin (Räty 2002, 19).

Turvapaikanhakija lähtee itse anomaan turvapaikkaa jostain toisesta maasta. Turvapaikanhakija voi saada oleskeluluvan ja pakolaisaseman, jonka jälkeen häntä kutsutaan pakolaiseksi. Mahdollista on myös saada pelkkä oleskelulupa ilman pakolaisstatusta, jos oleskelulupa perustuu toissijaiselle suojelulle. (Kansainvälistä suojelua ja turvapaikka Suomessa 2016; Räty 2002, 11-12.)

Lisäksi keskusteltaessa maahanmuutosta ja maahanmuuttajista mainitsematta jää usein laitton, näkymätön maahanmuutto. Laittomasti maahan tulleilla ei ole passia tai muita vastaavia dokumentteja, jotka oikeuttaisivat oleskeluun tai työntekoon kyseisessä maassa. Nämä maahanmuuttajat ovat usein hyvin alistetussa asemassa. (Rantonen & Savolainen 2010, 23.)

Suomen maahanmuuttohistoria on lyhyt – suomalaiset ovat suhteellisen pitkään asuneet monokulttuurisessa maassa (Keskinen 2012, 259; Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019, 8.) Toisaalta Suomi on aina ollut monikulttuurisempi, kuin vallitsevasta puheesta voisi ymmärtää (Rastas 2008, 247). Maahanmuutto Suomeen lähti kasvuun erityisesti vuodesta 1990 lähtien (Rastas 2008, 247; Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019, 7). Sekä Neuvostoliiton romahtamisen että Somalian ja entisen Jugoslavian hajoamissotien seurauksesta Suomi liittyi maahanmuuttajia vastaanottavien maiden joukkoon vuoden 1990 alkupuolella, ja Suomen maahanmuuttajaväestö sai alkunsa kyseisten maiden entisistä kansalaisista. Entisen Neuvostoliiton alueelta saapui pakolaisten lisäksi myös suomalaista syntyperää olevia maahanmuuttajia. (Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019, 7.)

Maahanmuuttajien osuus Suomessa on yhä melko pieni EU-vertailussa, vaikka syksyn 2015 jälkeen maahanmuuttajaväestön kasvu on ollut nopeaa. Vuonna 2015 Suomesta oli tullut entistä tunnetumpi kohde turvapaikanhakijoiden keskuudessa, ja Suo-

meen saapui noin kymmenkertainen määrä turvapaikanhakijoita aikaisempiin vuosiin verrattuna - tarkalleen 32 576 henkilöä 101:tä eri kansalaisuutta. Ylivoimaisesti eniten turvapaikanhakijoita tuli Irakista, ja seuraavaksi eniten Afganistanista ja Somalias-ta. Edelleen eri puolille Eurooppaa heijastuva globalisaatio sotineen ja muine kriisei-neen vaatii Suomeakin varautumaan pakolaisten määrän kasvuun tulevaisuudessa. (Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019, 7-10.)

Maahanmuutto näkyy sekä eri tilastoissa, että kaikkialla ympärillämme - muun muas-sa katukuvassa, päiväkodeissa ja kouluissa. Suomalaisia on monen näköisiä, ja enemmän erilaisia kulttuureja on läsnä. Tästä johtuen kasvavat myös vaatimukset puhua eroavaisuuksista eri asioissa sekä löytää suhtautumistapoja niihin. (Rastas 2008, 247-248.)

Eri syin tulleiden maahanmuuttajien määrän kasvu Suomessa on siis tuskin jäänyt keneltäkään huomaamatta. Julkisessa, yhteiskunnallisessa keskustelussa puhutaan esimerkiksi entistä monikulttuurisemmasta Suomesta. Ilmauksen käyttäjästä riippuu, mitä monikulttuurisuudella silloin tai muissa yhteyksissä tarkoitetaan. Monikulttuuri-suus sisältää sanana monia erilaisia merkityksiä, jotka sanaa käytettäessä eivät vält-tämättä ole keskustelun kaikille osapuolille selviä ja samoja (Rastas, Huttunen & Löytty 2005, 18). Monikulttuurisuudesta puhuminen vaatii myös kulttuurin käsitteen avaamisen.

Kulttuuri voidaan lyhyesti määritellä ihmisen toiminnan tulokseksi, joka välittyy op-pimisen ja kokemisen kautta ihmisiltä ja sukupolvilta toisille. Se välittyy ihmisten väli-nessä vuorovaikutuksessa, jossa ihminen koko elämänsä ajan kasvaa ja kehittyy. (Au-nola 2004, 38; Luoma, Mäntymaa, Puura & Tamminen 2008, 87.) Kulttuurit ja niihin liittyvät ilmiöt ovat muuttuvia. Lisäksi yksilö- ja ryhmätasolla kulttuurien sisällä on eroja esimerkiksi eri arvojen tärkeydessä. (Kuittinen & Isosävi 2013, 78; Puukari & Korhonen 2013, 37.)

Yksinkertaisimman kuvauksen mukaan monikulttuurisuus-sana toteaa koetun asiain-tilan moninaisuudesta - samassa paikassa ja ajassa elää rinnakkain useita, kulttuuril-taan poikkeavia ihmisryhmiä (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7; Aunola 2004, 38; Forsander 2001, 44; Malik 2013, 14; Rastas ym. 2005, 18). Monikulttuurisuus voi sa-nana sisältää neutraalisuuden lisäksi positiivisen vivahteen; monikulttuurisuus saate-

taan mieltää myös poliittiseksi käsitteeksi kuvaillen sitä, millainen olisi tavoiteltava yhteiskunta. Samalla se suuntaa ajatuksia tulevaisuuteen ja on ihanteita määrittävä sana. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7; Aunola 2004, 38; Forsander 2001, 44; Rastas ym. 2005, 20-21.) Edellisten lisäksi monikulttuurisuudella voidaan viitata tavoitteelliseen politiikkaan, jolla hallitaan moninaisuutta (Keskinen & Vuori 2012, 18; Malik 2013, 14; Rastas ym. 2005, 21).

Yhteiskunnan monikulttuuristuessa myös valtaväestö joutuu pohtimaan omaa kulttuuriaan. Monikulttuuristuminen saa ihmisten kulttuuriset olettamukset perheestä, sukulaisuudesta, seksuaalisuudesta sekä sukupuolista liikkeeseen (Keskinen 2012, 259).

2.2 Kotoutuminen ja kotouttaminen

Kotoutuminen on prosessi, joka rakentuu pala palalta maahanmuuttajan ja yhteiskunnan instituutioiden, yhteisöjen sekä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa (Vuori 2012, 235). Myös Laissa kotoutumisen edistämisestä kotoutuminen on määritelty vuorovaikutuksena, mutta vielä tarkemmin vuorovaikutuksen kehityksenä. Tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla tukien hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. (L1386/2010, 3 §.) Näiden tietojen ja taitojen sekä prosessin aikana luotujen uusien sosiaalisten verkostojen avulla maahanmuuttaja tulee osalliseksi yhteiskunnassa, edellyttäen, että valtaväestössä vallitsevat toimintatavat sekä asenteet tekevät sen mahdolliseksi (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7). Työ on keskeisimpiä tekijöitä, jotka edistävät kotoutumista Suomessa (Forsander 2001, 59). Suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumisessa on välttämätöntä yksilöstä lähtevä aktiivisuus ja vastuullisuus, jota yhteiskunnan antama tuki voi osaltaan edistää (Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019, 4).

Laki kotoutumisen edistämisestä ohjaa kuntaa sekä työ- ja elinkeinotoimistoa järjestämään kotoutumista edistäviä palveluita ja toimenpiteitä. Niitä ovat esimerkiksi perustiedon antaminen suomalaisesta yhteiskunnasta, alkukartoitus, kotoutumissuunnitelma, omaehtoinen opiskelu ja toimeentulon turvaaminen kotoutumisajalla.

(L1386/2010, 6-22§.) Edellisten esimerkkien lisäksi kotoutumista edistävinä toimenpiteinä voidaan järjestää muitakin palveluja, jotka kannustavat maahanmuuttajan omatoimisuuteen yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen hankkimisessa (L1386/2010, 26 §). Viranomaisten sekä muiden tahojen palveluilla ja tukitoimilla edistettyä kotoutumista kutsutaan kotouttamiseksi (L1386/2010, 3 §). Esimerkiksi dialogin edistäminen eri kulttuurien ja uskontojen sisällöistä voi olla kotouttavaa toimintaa (Hallituksen maahanmuuttopolitiittiset toimenpiteet 2015, 7). Valtion kotouttamisohjelmassa vuosille 2016–2019 on määritelty seuraavat tavoitealueet: Suomen innovaatiokyvyn vahvistaminen maahanmuuttajien omien kulttuurien vahvuuksien kautta, kotouttamisen tehostaminen poikkihallinnollisesti, valtio ja kuntien välisen yhteistoiminnan lisääminen kansainvälistä suojelua saavien vastaanottamisessa sekä kannustaminen avoimeen, ei rasistiseen keskustelukulttuuriin maahanmuuttopolitiikassa (Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019, 5).

Viranomaisten lisäksi monet muutkin ammattilaiset vaikuttavat työnsä puolesta omalta osaltaan maahanmuuttajien kotoutumiseen. Niin sanottua kotouttamistyötä tekevät muun muassa opettajat, projektityöntekijät, turvapaikanhakijoiden vastaanottamisen ammattilaiset sekä oikeastaan kaikki, joiden työhön liittyy olennaisesti maahanmuuttajien kanssa työskentely, ja se on jollain tapaa julkisesti tunnustettu osa heidän työtehtäviään. (Keskinen 2012, 240.)

Lisäksi kolmannen sektorin järjestöt ja yhdistykset edistävät maahanmuuttajien kotoutumista ja siten osallisuutta merkittävästi. Harjun mukaan järjestössä toimiminen lisää valmiuksia kulttuuriin, työelämään, yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja sosiaaliseen kanssakäymiseen osallistumiseen. Toimimisen kautta saadaan usein uutta tietoa, taitoa, erilaista osaamista ja rohkaisevia kokemuksia omista vaikuttamismahdollisuuksista. (Harju 2003, 56.) Maahanmuuttajat ovat myös itse perustaneet kotoutumista ja osallisuutta edistäviä järjestöjä ympäri Suomea. Järjestöjen tarkoituksena on esimerkiksi tukea suhteiden muodostumisessa heidän etnisen yhteisönsä ja vastaanottavan yhteiskunnan välille, sekä heidän yhteisönsä identiteetin ja kulttuurin vahvistaminen. Sosiaalisen tuen lisäksi etniset yhteisöt tarjoavat jäsenilleen apua ja tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Myös paikallispolitiikkaan osallistumista mahdollistetaan. (Saksela-Bergholm 2009, 29-30, 32.)

2.3 Kotoutumisen kaksisuuntaisuus

Kotoutumista käsitellään kaksisuuntaisena prosessina. Alitolppa-Niitamo ja Säävälä kirjoittavat, että myös valtaväestön yhteiskunnan ja sen organisaatioiden täytyy löytää toimintatapoja muuttuvan tilanteen ja uusien tulijoiden luomiin tarpeisiin, vaikka sopeutumista onkin yleisesti pidetty vain muuttaneen osapuolen tehtävänä. Parhaat mahdollisuudet onnistuneelle kotoutumiselle ovat tietävästi yhteiskunnassa, jossa viranomaiset, poliittiset päättäjät ja valtaväestö ovat luoneet maahanmuuttajille hyvät edellytykset toimia tasavertaisina yhteiskunnassa. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 6-7).

Akkulturaatio sekä yksilön oma akkulturaatioasenne vaikuttavat kotoutumiseen. Akkulturaatio tarkoittaa Schubertin mukaan muutosprosessia, jossa yksilöiden ja ryhmien välillä ollessa jatkuva kontakti osapuolista molemmat muuttuvat. Monesti käy kuitenkin niin, että toinen ryhmä dominoi toista. (Schubert 2013, 65.) Akkulturaatioasenne kuvaa vuorostaan sitä, millainen on yksilön kokema asenne kahden kulttuurin välissä elämistä kohtaan. Kanadalaisen psykologi John Berryn kehittämän akkulturaatioprosessia kuvaavan mallin mukaan on erotettavissa neljä eri akkulturaatiostrategiaa: assimilaatio, separaatio, marginalisaatio ja integraatio. (Berry, Poortinga, Marshall & Dasen 1992, 278; Schubert 2013, 65.) Kuvio 1 havainnollistaa, miten yksilön tarve oman kulttuuriinsa säilyttämiseen sekä tarve kontaktin pitämiseen valtaväestöön määrittävät akkulturaatiostrategiaa.

		Pidetäänkö oman kulttuurisen identiteetin ja kulttuuristen piirteiden ylläpitämistä tärkeänä?	
		KYLLÄ	EI
Pidetäänkö yhteyksien ylläpitämistä muihin ryhmiin tärkeänä?	KYLLÄ	Integraatio	Assimilaatio
	EI	Separaatio/Segregaatio	Marginalisaatio

Kuvio 1. Akkulturaatiostategiat. Berry, J (1992, 65)

Akkulturaatiostrategiat ovat selkeästi havaittavissa yksilön kielestä, uskonnosta, vapaa-ajan toiminnasta, syömistottumuksista sekä ostoskäyttäytymisestä. On yleistä, ettei yksilö käytä vain yhtä näistä akkulturaatiostrategioista, vaan toimintastrategian laatu saattaa vaihdella paljonkin eri ajassa ja elämäntilanteissa. (Schubert 2013, 65–66.)

Assimilaatio on luopumista omasta kulttuuri-identiteetistään: omalla kulttuuritaustaan liittyvillä seikoilla ei ole juuri merkitystä, vaan tavoitteena on sulautua valtaväestöön. Separaatiolla tarkoitetaan edellisen vastakohtaa. Siinä yksilö elää mieluiten erillään valtaväestöstä pitäen tiukasti kiinni pelkästään hänen omasta kulttuuri-identiteetistään. Marginalisaatiossa kyse on syrjäytymisestä - yksilö kokee valtaväestöön kiinnittymisen mahdottomana, eikä halua säilyttää omakaan kulttuuriaan. Marginalisaatio johtaa usein psyykkiseen pahoinvointiin, koska yksilö vetäytyy ja hänen oma identiteettinsä katoaa tai on hyvin hajanainen. (Schubert 2013, 66.)

Kaksisuuntaista kotoutumista kaikkein parhaiten tukeva akkulturaatiostrategia on integraatio, jossa sopeutuva yksilö haluaa säilyttää omaan kulttuuriinsa liittyviä asioita elämässään samalla, kun haluaa tulla osaksi uutta valtakulttuuria. Luonnollisesti integraation edellytyksenä on mahdollisimman ennakkoluuloton ja moninaisuutta hyväksyvä valtakulttuuri. (Schubert 2013, 66.) Kotoutumisen toimivuutta edistääkin juuri se, että maahanmuuttajat voivat ylläpitää omaa kulttuuriaan, kuitenkin tunnistuen yhteiskunnan yhteiset lait ja pelisäännöt (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7).

Kaksisuuntaisen kotoutumisen näkökulmasta on siten oleellista, millainen asenneilmapiiri yhteiskunnassa, eri kaupungeissa sekä yhteisöissä vallitsee suhteessa monikulttuurisuuteen ja maahanmuuttoon. Sopeutuminen on molemminpuolista. Onnistuneeseen, ongelmattomaan rinnakkaiseloon tarvitaan sekä kantasuomalaisten että maahanmuuttajien panosta.

3 Osallisuus

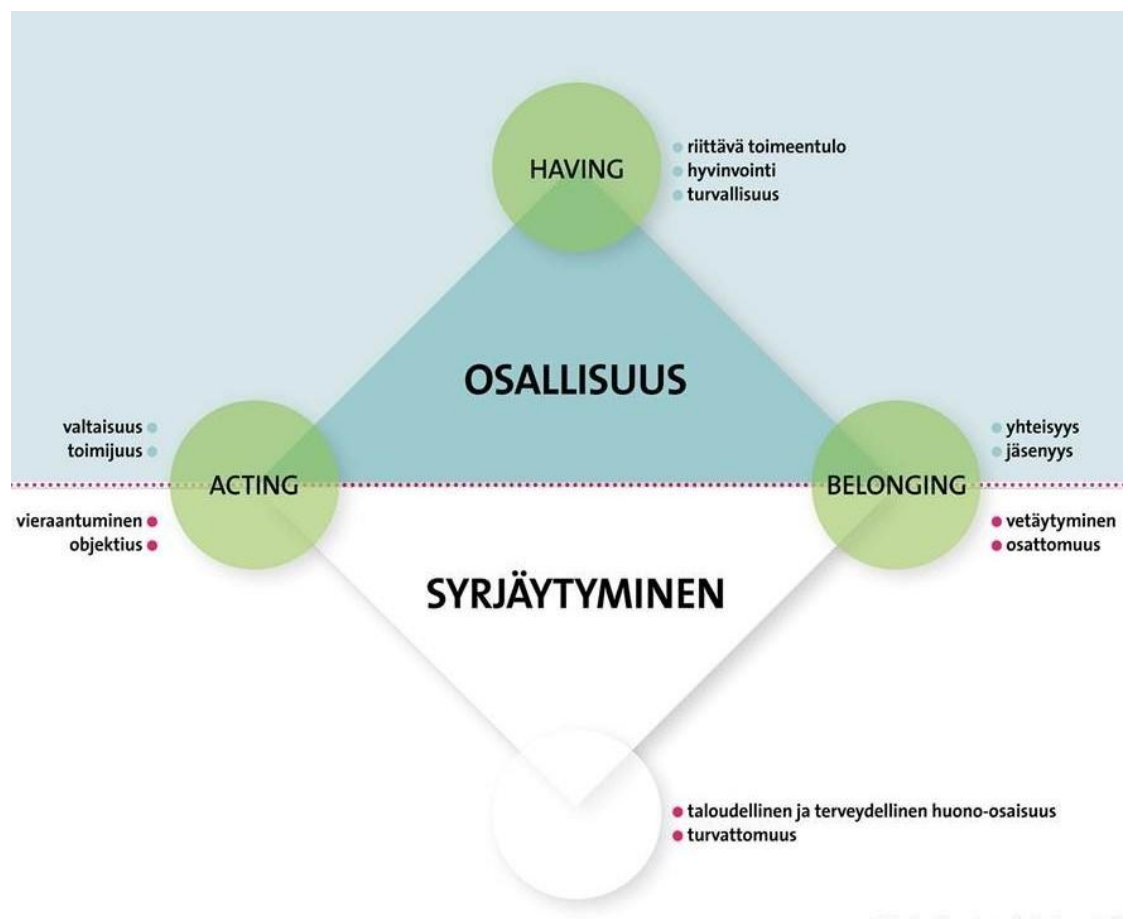
3.1 Osallisuuden käsite

Kotoutumisen tavoitteena on, että maahanmuuttaja on osallinen uudessa yhteiskunnassa, jossa elää (L1386/2010, 3 §). Mutta mitä osallisuudella oikeastaan tarkoitetaan? Osallisuuden käsite on laaja, vaikeasti rajattava. Lisäksi itse käsitettä osallisuus sekä siihen liittyviä sanoja, kuten osallistumista ja osallistamista, käytetään sekaisin. (Särkelä-Kukko 2014, 34.) Jotta voidaan hahmottaa mihin kotoutumisella tähdätään, on tärkeää ymmärtää, mitä osallisuuden käsite pitää sisällään.

Osallisuus muodostuu tuntemisesta, yhteenkuulumisesta ja tekemisestä. Osallisuus ilmenee ihmisen kokiessaan kuuluvansa yhteisöön ja yhteiskuntaansa sekä pystyvänsä vaikuttamaan omaan elämäänsä liittyviin asioihin, esimerkiksi työ- ja harrastustoiminnan kautta. (Rouvinen-Wilenius 2014, 51; Särkelä-Kukko 2014, 36.) Sekä jokapäiväiset vaikuttamisen tavat että kansalaisjärjestössä toimiminen siis yhtä lailla vaikuttavat osallisuuden kokemuksiin (Keskinen & Vuori 2012, 11). Osallisuus ja kokemukset osallisuudesta liittyvät aina läheisesti ihmisen omaan identiteettiin, elämään ja ihmiskäsitykseen. Loppujen lopuksi osallisuuden kokemukset koostuvat pienistä palasista arjessa, kuten kuulluksi tulemisesta, omista päätöksistä, kohtaamisista sekä keskusteluista. (Särkelä-Kukko 2014, 35–36.) Aktiivisuus ja sitoutuminen ovat osallisuudessa keskeisiä asioita (Rouvinen-Wilenius 2014, 51; Särkelä-Kukko 2014, 36).

Tiedostamisen omasta roolistaan yhteiskunnallisten muutosten tekijänä sekä sitä seuraavan voimaantumisen ajatellaan olevan osallisuuden edellytys. Yksilötasolla voimaantuminen ilmenee kykynä hallita omaa elämäänsä ja taitoina tehdä päätöksiä. Se näkyy myös kykynä tuoda ilmi ja arvioida toiminnalle asetettuja tavoitteita ja niiden toteutumista, sekä tiedostaa osallisuuden mahdollistamat hyödyt omassa elämässään. Henkilön täytyy ensin voimaantua yksilönä, jotta voimaantuminen on mahdollista myös yhteisötasolla. Voimaantumisen ja osallisuuden kokemukset vaativat luottamuksellista vuorovaikutusta ihmisten kanssa. (Rouvinen-Wilenius 2014, 52.)

Sosiologi Erik Allardt on kuvannut ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia kolmen ihmisten perustarpeisiin pohjautuvan ulottuvuuden kautta. Ulottuvuuksiin kuuluu ihmisen elintaso ja omaisuus (having), ihmissuhteet (loving) ja kuuluminen yhteiskuntaan (belonging). (Raivio & Karjalainen, 2013, 16-17; Särkelä-Kukko, 2014, 38). Raivio ja Karjalainen jäsentävät osallisuuden käsitteen Allardt'n (1976) innoittamana kolmeen eri ulottuvuuteen: taloudelliseen (having), toiminnalliseen (acting) ja yhteisölliseen osallisuuteen (belonging). Kaikkia kolmea ulottuvuutta tarvitaan tasapainoisesti kokemukseen osallisuudesta. Alla olevassa kuvassa (Kuvio 2) he hahmottavat osallisuutta myös jokaisen osallisuusulottuvuuden negatiivisella vastaparilla. Jos jokin osallisuusulottuvuus ei toteudu ihmisen elämässä, osallisuus vähenee ja syrjäytymisriski kasvaa. (Raivio & Karjalainen 2013, 16-17).

Kuvio 2. Osallisuus syrjäytymisen vastaparina (Raivio & Karjalainen 2013, 17.)

Osallisuutta voidaan siis määritellä syrjäytymisen vastavoimana tai vastaparina. (Raivio & Karjalainen 2013, 15; Särkelä-Kukko 2014, 36.) Syrjäytyminen tapahtuu aina

suhteessa toisiin ihmisiin, ja puhe syrjäytymisestä kohdistuu usein johonkin tiettyyn ryhmään tai jopa alueeseen. Syrjäytymisellä tarkoitetaan yksilön, perheen tai yhteisöjen ajautumisesta yhteiskunnassa tavallisena ja hyväksyttävänä pidetyn elämäntavan, elintason ja resurssien hallinnan ulkopuolelle. (Forsander 2001, 42; Särkelä-Kukko 2014, 14.) Yhtenä syrjäytymisen keskeisimmistä tunnusmerkeistä pidetään työn ja koulutuksen puuttumista (Forsander 2001, 42). Lisäksi yhteiskunnalliset rakenteet vaikuttavat aina jollain tapaa ulkopuolisuuden kokemuksiin, ja ne heijastuvat ihmiseen osallistumisen, integraation ja vallan heikkenemisenä. Ulkopuolisuuden kokemukset kasvattavat vahvasti henkilökohtaisesti koettua tilaa hyvinvoinnin heikkenemisestä. Samoin on myös osattomuudessa – osattomuus on pahimmassa tapauksessa kokonaisvaltaisesti elämässä näkyviä puutteita esimerkiksi elinoloissa ja elämän laadussa. (Särkelä-Kukko 2014, 36.)

Osallisuus ja sen edistämisestä seuranneet hyödyt terveydelle ja hyvinvoinnille on huomioitu monissa eri kansallisissa ohjelmissa sekä ehdotuksissa (Osallisuus 2016). Suomen hallituksen ja Euroopan unionin yksi keskeisimmistä väylistä eriarvoistumisen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi sekä vähentämiseksi on juuri osallisuuden edistäminen (Osallisuus 2016; Raivio & Karjalainen, 2013, 12). Osallisuuden edistäminen on myös yksi sosiaalihuoltolain tarkoituksista (L1301/2014, 1 §).

Osallisuuden käsitteeseen liittyy läheisesti osallistuminen ja osallistaminen. Osallisuuden yksi muoto, osallistuminen, liittyy konkreettisesti velvollisuuksiin ja oikeuksiin henkilökohtaisessa sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Osallistuminen kuvaa myös osallistumista esimerkiksi erilaisiin tapahtumiin tai toimintaan, jolla henkilö haluaa kehittää itseään. (Särkelä-Kukko 2014, 34-35.)

Osallistaminen lähtee liikkeelle ihmisen ulkopuolelta, jostain muualta kuin henkilöstä itsestään (Era 2013, 145; Särkelä-Kukko 2014, 34-35). Se voi vaikuttaa pakotetulta ja vahvasti ylhäältä päin ohjatulta (Era 2013, 145). Osallistamisessa on kuitenkin tarkoitus kannustaa ihmistä tai ihmisiä osallistumaan johonkin toimintaan, jotta he saisivat sitä kautta osallisuuden kokemuksia (Särkelä-Kukko 2014, 34-35).

3.2 Maahanmuuttajataustan merkitys osallisuudessa

Maahanmuuttajataustan havaitaan heikentävän yksilön ja perheen yhteiskunnallista asemaa usealla tavalla. Kaikkien perheenjäsenten toimintamahdollisuuksiin vaikuttavat perheen sosioekonominen asema, tulotaso ja asuinolosuhteet. Lisäksi hyvinvointiin sekä mahdollisuuksiin vaikuttavat suuresti emotionaaliset ja sosiaaliset resurssit, esimerkiksi keskinäisten ihmissuhteiden laatu sekä tuttavaverkoston laajuus. Maahanmuutolla on todettu olevan monesti pitkäaikaisia ja huomattavia vaikutuksia juurikin perheen sosiaaliseen asemaan, kuten myös olemassa olevien resurssien käyttömahdollisuuksiin sekä uusien resurssien hankkimiseen. Nimenomaan emotionaaliset ja sosiaaliset resurssit voivat painottua hyvinvoinnin turvaamisessa erityisesti maahanmuuttajataustaisilla perheillä. (Peltola 2010, 67-68.) Ulkomaalaisen tutkimuksen mukaan maahanmuuttajien huono-osaisuus on usean tekijän summa. Sosiaalisen kontekstin ja yksilöllisten ominaisuuksien lisäksi siihen vaikuttavat yhteiskunnalliset rakenteet ja rasismi. (Markkanen 2010, 141.) Työllistymien on maahanmuuttajalle usein merkittävästi vaikeampaa kuin valtaväestölle (Forsander & Ekholm 2001, 59; Peltola 2010; 71). Myös kotimaassaan koulutettujen, hyväosaisten maahanmuuttajavanhempien ja -aikuisten työllisyystilanne Suomessa on pysynyt heikkona (Peltola 2010, 71-72).

Maahanmuuttajataustaisien vanhempien lapsilla tilanne on vähän erilainen: elettyään suurimman osan elämästään Suomessa lapsilla kielitaso ja kulttuurinen kompetenssi ovat monesti samalla tasolla suomalaisten lasten ja nuorten kanssa. Lapsilla on myös usein vanhempiaan laajemmat sosiaaliset verkostot, joihin kuuluu myös suomalaisia lapsia ja nuoria. (Peltola 2010, 72.) On kuitenkin suuri vaara, että maahanmuuttajavanhempien huono-osaisuus periytyy heidän lapsilleen (Kilpi 2010, 126; Markkanen 2010, 142). Vanhempien vaikeus työllistyä vaikeuttaa lastensa opintietä, vaikka nämä menestyvät suomalaisessa koulussa melko hyvin kotitaustansa huomiotta ottaen. Esimerkiksi koulutuksessa vähiten valtaväestöstä eroavia ovat sellaiset lapset, joilla toinen vanhempi on suomalainen. (Kilpi 2010, 124-126.) Kulttuurierot ja rasismi vaikuttavat monella tapaa Suomessa myös kasvavien lasten asemaan sekä hyvinvointiin (Rastas 2008, 248).

3.3 Monikulttuurinen kasvatus kotoutumisen ja osallisuuden tukena

Lasten kasvattaminen tapahtuu yleensä siitä näkökulmasta, millaisen kulttuuritaustan ja arvomaailman vanhemmat ovat itse omaksuneet oman sosialisatioprosessinsa kautta (Alitolppa-Niitamo 2010, 48). Myös vanhempien persoonallisuus, koko perheen senhetkinen elämäntilanne ja aiemmat kokemukset näkyvät aina osaltaan lasten kasvatuksessa, kuten myös politiikka ja yhteiskunnan rakenteet. Kulttuuriset uskomukset ovat yksittäisen, tietyn perheen tai vanhemman kohdalla vain osa moniulotteista kokonaisuutta, joka ohjaa vanhempien toimintaa ja lastenkasvatustapaa. (Kuittinen & Isosävi 2013, 78-80.) Tavoitteet ja arvot vaihtelevat eri kulttuurista toiseen, ja ne heijastuvat vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen (Silvén & Kouvo 2008, 104). Kulttuuriset erot lasten kasvatuksessa näkyvät niin tietoisina valintoina ja opettamisena, kuin tiedostamattomina arvojen, tapojen ja uskomusten eteenpäin välittämisenä. Erilaisten vanhemmuususkomusten ja –tapojen taustalla vaikuttaa ”kulttuurinen vanhemmuuden logiikka”, jonka tarkoituksena on edistää moraalisesti oikeaksi ajateltua kehitystä sekä sosiaalista lapsia yhteisön jäseniksi. (Kuittinen & Isosävi 2013, 78-81)

Vanhempien kasvatuskäsitykset; ajattelutavat ja käytännöt muuttuvat kuitenkin ajan saatossa, koska kulttuuriset käsitykset ja arvot ovat jatkuvassa muutostilassa, eikä yhteiskunta ole muuttumaton (Alitolppa-Niitamo 2010, 48; Säävälä 2013, 122). Vanhempien edustamien kasvatuskäytäntöjen muuttumiseen vaikuttaa esimerkiksi koulutustaso tai etninen ryhmä. Lisäksi myös vanhemman akkulturaatio vaikuttaa lasten kasvatukseen sekä vanhemmuuteen. (Alitolppa-Niitamo 2010, 45-46, 48.)

Eri maista muuttaneiden vanhempien lastenkasvatuksellisia eroja on tutkittu tarkastelemalla muun muassa vanhempien arvoja, kasvatuskäytäntöjä sekä vanhemman ja lapsen välistä suhdetta. Esimerkiksi vanhempien antaman tuen ja kontrollin tasossa sekä rohkaisun määrässä itsenäisyyteen ja eriytymiseen on löytynyt eroja. (Alitolppa-Niitamo 2010, 48.) Kuitenkin myös samankaltaisuuksia löytyy hämmästyttävän paljon piirteistä, joita kasvattajat eri kulttuureista pitävät lapsen suotuisan kehityksen edellytyksenä. Laadukas hoiva koetaan rakentuvan sekä ympäristöstä, joka vaalii lapsen hyvinvointia ja terveyttä, että hoitajan herkkyydestä vastata lapsen tarpeisiin tarvittavalla tavalla. (Silvén & Kouvo 2008, 98.) Lapsen toivotulla kehityksellä nähdään ole-

van sama pohja, mutta arjessa eri kulttuureista tulevat vanhemmat käyttävät erilaisia keinoja edistääkseen sitä.

Yleiseen yhteisöjen välisistä eroista puhumiseen helpottaa kulttuurien luokittelu, vaikka se onkin hieman ongelmallista (Kuittinen & Isosävi 2013, 81). Hallin mukaan ihmiset eivät synny kansallisella identiteetillä varustettuina. Kansalliset kulttuurit ovat tapoja rakentaa asioille merkityksiä, jotka suuntaavat ja järjestävät sekä käsitystä itsestämme, että toimintaamme. Kansakuntien väliset erot ovat oikeastaan kuviteltuja. Ne perustuvat kertomuksiin sekä ajatuksiin puhtaasta ja alkuperäisestä kansasta painottaen alkuperää ja jatkuvuutta. Traditiot ovat kertomuksissa tärkeässä roolissa, mutta niitä myös keksitään. (Hall 2002, 46-50.)

Olivatpa kulttuurien väliset erot keksittyjä tai eivät, niitä löytyy ja niitä on tutkittu. Alitolppa-Niitamo kirjoittaa, että lasten kasvatusta ja perheenjäsenten välisiä suhteita säätelevät normit ja käytännöt, jotka ovat erilaisia yksilöllisyyttä tai yhteisöllisyyttä painottavissa kulttuureissa. Yhteisöllisissä perheissä perheenjäsenten välillä vallitsee vahva riippuvuus, mutta myös velvollisuudentunne, ja tavoitteena on ryhmän sisäinen harmonia. Perheenjäsenen on myös tärkeää olla auttavainen, lojaali ja mukautuvainen erityisesti auktoriteettien odotuksiin. (Alitolppa-Niitamo 2010, 49.)

Toisin kuin yhteisöllisistä, yksilökeskeisistä kulttuureista tulevissa perheissä korostuu yksilön oman valinnan ja mielipiteen vapaus sekä riippumattomuus perheestä (Alitolppa-Niitamo 2010, 49). Länsimaissa yleensä vallitsevassa yksilökeskeisessä kulttuurissa on myös tavallista tukea ja arvostaa itsenäistä selviämistä, mihin kuuluu esimerkiksi henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttaminen (Kuittinen & Isosävi 2013, 81; Silvén & Kouvo 2008, 104). Lasta kannustetaan itsenäisyyteen jo varhain – ajatellaan, että lapsen eriytyminen vanhemmasta on psykologisen kehityksen tavoite. Perherakenne ei ole niin hierarkkinen kuin yhteisöllisen kulttuuritaustan omaavalla perheellä, eikä aivan ehdoton tottelevaisuus saa saman verran painoarvoa. (Alitolppa-Niitamo 2010, 49.) Myös käsitys oppimisesta ja sen tukemisesta heijastelee ihmisen kulttuuriin liittyviä itsestäänselvyksiä. Tällä hetkellä Suomessa vallitseva lapsikeskeinen ja -lähtöinen kasvatuskäsitys tulkitsee lasta itsenäistyvänä sekä aktiivisena tiedonhankkijana. (Säävälä 2013, 121.)

Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa lapsen oikeuksien sopimus on yksi lähtökohdistta. Kulttuurivähemmistöön kuuluvalla lapselle tulee mahdollistaa kasvu oman kulttuurinsa ja suomalaisen yhteiskunnan jäseniksi. (Eerola-Pennanen 2016, 236.) Yhteiskunnan monikulttuuristuessa kasvattamistyötä tekevien täytyy ottaa lasten ja perheiden eri kulttuuritaustat jatkuvasti huomioon osallisuuden tukemiseksi.

4 Opinnäytetyön toteutus

4.1 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tavoitteena on kuvata Keskustelua kasvatuksesta –iltoihin osallistuneiden ja niitä järjestäneiden henkilöiden kokemuksia keskusteluilloista kotoutumisen ja osallisuuden tukena. Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä tietoa kotoutumisesta ja osallisuudesta sekä niiden tukemisesta ammatilliseen kotouttamistyöhön. Opinnäytetyön toimeksiantaja on keskusteluiltojen pääjärjestäjä Paremmiin yhdessä ry, mutta myös muut kotoutumista ja osallisuutta edistävää toimintaa järjestävät tahot sekä sosiaalialan ammattilaiset voivat saada opinnäytetyön kautta lisää tietoa ja kehittää toimintaansa entisestään.

Opinnäytetyön tavoite jakaantuu seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Millainen toiminta keskusteluilloissa on osallistujien mukaan edistänyt osallisuutta ja kotoutumista?
- Millaisia muutoksia osallistajat toivovat keskusteluiltoihin?

4.2 Opinnäytetyön konteksti

Paremmiin Yhdessä ry on yhdistys, joka toimii yleishyödyllisesti ja voittoa tavoittelematta uskonnollisella arvopohjalla. Kehitysyhteistyöyhdistys edistää muun muassa rauhaa, oikeudenmukaisuutta, sosiokulttuurista, hengellistä ja henkistä hyvinvointia sekä Suomessa että ulkomailla. (Paremmiin Yhdessä ry 2017.) Eri kulttuurien vuorovaikutuksen, kulttuuritietoisuuden ja monimuotoisen yhteiskunnan kehittäminen

ovat Paremmiin Yhdessä ry:n keskeisiä tavoitteita, kuten myös kolmannen sektorin yhteistyön kehittäminen, jäsentensä voimaannuttaminen sekä kannustaminen yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen (Tavoitteet 2017).

Paremmiin yhdessä ry:n järjestämiin Keskustelua kasvatuksesta -iltoihin ovat tervetulleita sekä maahanmuuttajataustaiset että suomalaiset osallistujat. Tarkoituksena on mahdollistaa kulttuurien kohtaaminen, jossa molemmat osapuolet voivat saada jotain uutta - esimerkiksi luottamusta, yhteisöllisyyttä, osallisuutta, monikulttuurista vahvuutta ja tukiverkostoa. Maahanmuuttajia autetaan sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja suomalaiset taas oppivat muista kulttuureista, sekä saavat tukea sopeutumiseen maahanmuutosta johtuviin muutoksiin. (Keskustelua kasvatuksesta – illat 2017.) Viranomaistoiminta on yksi keskeinen asia, josta pyritään lisäämään tietoa maahanmuuttajataustaisille ihmisille. Tukea tarvitaan paljon esimerkiksi silloin, jos lapsi aiotaan ottaa, tai on jo otettu, huostaan. Toisaalta viranomaiset voivat oppia maahanmuuttajien kulttuurista ja kasvatuskäsityksistä, jotta heidän asiantuntemuksensa ja kulttuurisensitiivisyytensä kasvaisi. (Keskustelua kasvatuksesta – illat 2017.)

Paremmiin Yhdessä ry:n tarjoaa Keskustelua kasvatuksesta -iltojen lisäksi monenlaista muutakin toimintaa. Esimerkiksi vasta Suomeen tulleiden maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalveluihin kuuluu opastusta arkisissa asioissa pesukoneen käytöstä eri virastojen ja seurakunnan löytämiseen, sekä kaupungilla liikkumiseen. (Ohjaus ja -neuvonta 2017.) Avaimet oppimiseen - läksykerhoissa maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret saavat apua kotitehtävien tekemiseen, kokeisiin valmistautumiseen sekä muuten perus- että ammatillisissa opinnoissa (Avaimet oppimiseen –läksykerho 2017).

Keskustelua kasvatuksesta – iltoja järjestetään kerran kuussa keskiviikkoisin Monikulttuurikeskus Glorilla. Jokaisella illalla on oma teemansa, esimerkiksi uskonto osana lasten kasvatusta, tabut, konfliktien ratkaisu perheessä tai koulukiusaamisen kohtaaminen. (Liite 1.; Liite 2.) Ensimmäinen puoli tuntia keskusteluillasta on varattu pikkupurtavan syömiseen ja vapaaseen keskusteluun muiden osallistujien kanssa. Asiantunteva henkilö pitää lyhyehkön alustuksen illan teemasta, minkä jälkeen siirrytään keskustelemaan aiheesta. Keskustelua ohjaa puheenjohtaja, ja jokaiselle osallistujalle annetaan mahdollisuus kertoa omia ajatuksiaan ja mielipiteitään. Tilaisuuteen kutsutaan ennakoilmoittautumisten mukaan tarvittava määrä eri kielten tulkkeja,

jotta heikommin suomea puhuvat ja ymmärtävät pystyvät paremmin osallistumaan keskusteluun (Keskustelua kasvatuksesta –illat 2017.)

Vuonna 2009 Keskustelua kasvatuksesta –iltoja alettiin järjestää "Onko minun kulttuurini paras?" -nimisten iltojen alla Monikulttuurikeskus Gloriassa. Toiminta oli tuolloin melko erilaista - sisällöllisesti illat muistuttivat nykyisiä kulttuuri-iltoja. Monikulttuurikeskus Gloria on toiminut yhteistyökumppanina alusta alkaen tarjoten tilan ja apua iltojen järjestämisessä. (Sibomana 2017.)

Vuonna 2010 huostaanottojen yleistyessä Keskustelua kasvatuksesta –illat saivat nykyisenlaisen muotonsa keskittyen lasten kasvatukseen liittyviin asioihin. Huostaanottojen yleistymisen vuoksi Kotoutumispalvelut tuli mukaan yhteistyökumppaniksi. Kotoutumispalvelut ovat maksaneet eri kielten tulkkien tilaamisesta koituvat kustannukset vuodesta 2010 lähtien. Vuonna 2012 Baha'i yhteisöstä tuli kolmas pitkäaikainen yhteistyökumppani, sillä myös se toimii illoissa edelleen. (Sibomana 2017.)

Muita yhteistyökumppaneita ovat matkan varrella olleet Keski-Suomen monikulttuuristen yhdistysten liitto Wari ry (vuosina 2011-2012), Mä oon mukana –hanke (vuosina 2013-2015) ja Kotona Jyväskylässä -hanke (kevään 2017) (Sibomana 2017.)

4.3 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus

Laadullisella tutkimuksella kuvataan monimuotoista, todellista elämää kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi ym. 2009, 161). Sitä käytetään silloin kun halutaan ymmärtää ja selittää esimerkiksi käytöstä, näkökulmia, uskomuksia, mielipiteitä, tunteita ja erilaisia prosesseja. Laadullisella tutkimuksella tutkitaan myös esimerkiksi sosiaalista vuorovaikutusta, arvoja ja normeja ihmisten välillä, sekä sitä, millaisia merkityksiä ihmiset eri asioille antavat. (Hennink, Hutter & Bailey 2011, 9; Kananen 2014, 19.) Jonkin uuden ja ennen havaitsemattoman, uusien jäsennysten ja merkitysten tai ennen kuvailemattomien, inhimillistä todellisuutta ymmärtävien tapojen löytäminen on laadullisen tutkimuksen ideana (Ruusu vuori, Nikander, & Hyvärinen 2010, 16). Lyhyesti määriteltynä laadulliseksi tutkimukseksi voidaan sanoa mitä tahansa tutkimusta, jossa ei ole käytetty tilastollisia menetelmiä tai määrällisiä keinoja – numeroiden sijaan

käytetään sanoja ja lauseita (Eskola & Suoranta 1998, 13; Kananen 2014, 19). Koska tutkimuskysymysten ratkaisemiseksi tarvitaan kuulla keskusteluiltoihin osallistuneiden, sekä niiden järjestämisessä auttaneiden henkilöiden kokemuksia, näkökulmia ja tunteita syvällisesti, sopi opinnäytetyön lähtökohdaksi paremmin laadullinen kuin määrällinen tutkimus.

Laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkoituksena yleistää tuloksia laajemmin väestöön, tai mitata jonkin tietyn asian yleisyyttä koko väestön keskuudessa (Hennink ym. 2011, 84; Kananen 2014, 18-19). Tutkimukseen osallistujien satunnaisotanta ei siten tee tutkimuksen tuloksista luotettavampia, ja laadullisissa tutkimuksissa osallistujat on valittu tarkoituksenmukaisesti (Hennink ym. 2011, 16, 84; Hirsjärvi ym. 2009, 164). Sen vuoksi kohderyhmän valinta tehtiin myös kyseisessä opinnäytetyössä tarkoituksenmukaisesti.

Hennink ja muut kirjoittavat, että laadullisessa tutkimuksessa tutkimusjoukko on verrattain pieni. Sekä aineiston pienuus että tutkittavien tarkoituksenmukainen valinta on tärkeää, koska tarkoituksena on tutkia ilmiötä syvemmin ja sellaisten ihmisten näkökulmasta, jotka ominaisuuksiltaan ja kokemuksiltaan tietävät tutkittavasta aiheesta parhaiten. Tutkimusjoukon valinnassa on oltava periaatteet tai toimintamalli. (Hennink ym. 2011, 16, 84-85.) Opinnäytetyöhön haastateltiin kuutta osallistujaa, joten aineisto on melko pieni. Osallistujat olivat kuitenkin juuri heitä, joilla on kokemusta keskusteluilloista pitkältä ajalta.

4.4 Aineiston keruu ja kohderyhmä

Opinnäytetyöhön tarvittavaa syvällistä aineistoa kerättiin haastatteluilla. Hirsjärven ja muiden mukaan haastattelulle on tyypillistä, että siinä haastattelija ja haastateltava ovat suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa. Haastattelu on systemaattinen, mutta myös joustava aineistonkeruumenetelmä, koska siinä voidaan edetä vastaajaa myötäillen tilanteen edellyttämällä tavalla. Esimerkiksi haastatteluaiheiden järjestystä voidaan muuttaa. Haastattelua käytetään yleensä silloin, kun halutaan antaa haastateltavalle mahdollisuus kertoa itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Haastattelun aikana ja jälkeenpäin kyseisiä asioita on mahdollista syventää. Lisäksi

keskeistä on, että tutkittava ilmiö on vähän kartoitettu, melko tutkimaton – tutkijan on vaikea tietää vastausten suuntia etukäteen. (Hirsjärvi ym. 2009, 204-207.)

Haittapuoliakin haastattelussa luonnollisesti on. Haastateltava voi esimerkiksi kokea haastattelutilanteen uhkaavaksi, jopa pelottavaksi. Lisäksi haastattelun luotettavuuden mahdollinen heikentäjä on ihmisten taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. Haastatteluaineisto onkin konteksti- ja tilannesidonnaista – haastateltavat saattavat puhua samasta asiasta aivan toisin jossain toisessa tilanteessa. (Mts. 206-207.)

Opinnäytetyössä haastattelut toteutettiin teorialähtöisinä puolistrukturoituna teemahaastatteluina. Puolistrukturoituna haastatteluna teemahaastattelu asettuu lo- make- ja avoimen haastattelun välimaastoon - kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat, samoin kuin avoimelle haastattelulle tyypillinen täysi vapaus. Teemahaastattelu etenee tiettyjen aihepiirien varassa, jotka ovat kaikille haastateltaville samat. (Hirsjärvi ym. 2009, 208; Hirsjärvi & Hurme 2011, 48.) Teemahaastattelu mahdollistaa keskeiseksi ajatuksen ihmisten omien tulkintojen ja heidän asioille antamien merkityksien tärkeydestä sekä merkityksien synnystä vuorovaikutuksessa (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48).

Haastatteluissa käytettiin myös fenomenologisen haastattelun periaatteita. Laineen (2015, 39) mukaan fenomenologiselle haastattelulle on tyypillistä sen keskustelunomaisuus, luonnollisuus ja avoimuus. Fenomenologisessa tutkimuksessa tavoitellaan haastateltavan kokemusta antamalla haastateltavalle mahdollisimman paljon tilaa ja mahdollistamalla kuvailevien kertomusten omaisia vastauksia. (Laine 2015, 39.)

Haastatteluiden teemoiksi muodostuivat teorian pohjalta osallisuus, kotoutuminen ja iltojen kehittäminen. Kotoutuminen ja osallisuus oli jaettu pienempiin palasiin kokonaisuuden hahmottamisen helpottamiseksi – kotoutuminen jaoteltiin vuorovaikutukseen, oppimiseen sekä vuorovaikutukseen, ja osallisuus vuorostaan motiiviin osallistua, yhteenkuuluvuuden tunteeseen sekä vaikuttamiseen. Fenomenologisen näkökulman valintaa puolistrukturoidussa teemahaastattelussa perustellaan teemojen avoimuudella ja rajaamattomuudella. Teemojen pohjalta kokemusten kyseleminen tapahtui avoimia kysymyksiä käyttäen ja antaen haastateltavalle mahdollisimman paljon aikaa ja vapautta vastaamiseen. Teemojen esiintymisjärjestys haastatteluissa

vaihteli paljon osallistujan vastauksista riippuen. Osallistujia rohkaistiin kertomaan kaikenlaisia kokemuksiaan – myös negatiivisia, jos sellaisia oli.

Kohderyhmä valittiin yhdessä Paremmiin Yhdessä ry:n puheenjohtajan kanssa. Kyseiset henkilöt nousivat esiin hänen pohtiessaan, ketkä ovat olleet pisimpään mukana keskusteluilloissa (1-7 vuotta). Osa henkilöistä myös ehdotti toisiaan opinnäytetyön kannalta keskeisiksi henkilöiksi. Kohderyhmässä on aikuisia henkilöitä Keskustelua kasvatuksesta –iltojen tämänhetkisistä ja aiemmista yhteistyökumppaneista: Jyväskylän kaupungin Kotoutumispalveluista, Baha'i –yhteisöstä ja Mä oon mukana – hankkeesta. Heidän lisäksi mukana on kaksi yksityishenkilöä. Kohderyhmään kuului yksi suomalais-iranilainen henkilö, sekä yksi henkilö Albaniasta, yksi Armeniasta, yksi Yhdysvalloista ja kaksi Suomesta. Kohderyhmään kuuluvista ulkomaalaistaustaisista henkilöistä pisimpään Suomessa asunut on henkilö, jonka perhe muutti Suomeen hänen ollessaan 7-vuotias, ja lyhyimmän ajan henkilö, joka muutti Suomeen noin neljä vuotta sitten.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin ihmisten luonnollisessa ympäristössä, ilmiön kannalta oleellisessa kontekstissa, kuten laadullisissa tutkimuksissa on usein tapana (Henning ym. 2011, 9; Hirsjärvi ym. 2009, 164; Kananen 2014, 19). Kolme haastattelua järjestettiin Kansalaistoiminnan keskus Matarassa, jossa Monikulttuurikeskus Gloria-kin sijaitsee. Loput haastatteluista järjestettiin haastateltavien toiveiden mukaan. Yksi järjestettiin Jyväskylän Ammattikorkeakoulun tiloissa, yksi puhelimitse ja yksi Skype –videopuhelulla. Lisäksi kahta haastateltavaa haastateltiin uudelleen, toista Mataran tiloissa ja toista puhelimitse. Haastatteluiden kieli oli neljässä haastattelussa suomi, yhdessä englanti.

4.5 Aineiston analysointi

Aineiston käsittely aloitetaan litteroinnilla, eli puheen muuntamisella tekstiksi. Litteroinnissa tarkkuuden määrittäminen perustuu tutkittavaan ilmiöön, tutkimusongelmaan ja metodiseen lähestymistapaan. Jos kiinnostuksen kohde on asiasisällöissä, hyvin tarkka yksityiskohtien litterointi ei ole tarpeellista. (Ruusuvuori 2010, 424-427.) Opinnäytetyössä aineisto koostui äänitetyistä haastatteluista. Selkeän analysoinnin

mahdollistamiseksi kaikki äänitteet litteroitiin sanatarkasti. Näin vastauksia oli helppompaa lukea, käsitellä ja analysoida Microsoft Word-ohjelmassa.

Haastattelujen pituus vaihteli 28 minuutista 1 tuntiin ja 32 minuuttiin. Litteroituna tekstiä oli yhteensä 31 sivua Microsoft Wordissä Calibri-fontilla, fontin koolla 12 ja rivivälillä 1. Litteroitua tekstiä työstettiin kopioimalla ja jaottelamalla eri henkilöiden vastaukset teemojen alle. Jokaisella haastateltavalla oli oma väri, joten teemojen alla oli nähtävissä, mitä kukakin haastateltava oli aiheesta kertonut. Haastateltavat olivat saattaneet kertoa samasta asiasta eri kohdissa haastattelua, joten oli tarpeen koota samoihin asioihin liittyvät vastaukset yhteen. Samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien erotteluun käytettiin Wordin työkaluja, kuten kursivointia ja alleviivausta. Näin saatiin myös varmistettua, että jokaisen haastateltavan vastaus otettiin huomioon suhteessa kaikkiin teemoihin.

Opinnäytetyö analysoitiin sisältölähtöisesti. Aineisto, eli äänitetyt haastattelut litteroituna, analysoitiin teemoittelulla. Teemoittelussa aineistoa pilkotaan ja ryhmitellään eri aihealueiden mukaan. Aineistosta nostetaan pinnalle tutkimuskysymysten kannalta oleellisia asioita, ja siten vertaillaan niiden esiintymistä aineistossa. (Eskola & Suoranta 2001, 174; Tuomi & Sarajärvi 2012, 93.) Haastattelut toteutettiin teema-haastatteluina, joten myös siksi teemoittelu osoittautui tarkoituksenmukaisimmaksi tavaksi pilkkoa aineisto. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 93.)

Analyysin alkuvaiheessa on päätettävä, mitkä asiat aineistossa ovat kiinnostavia ja mitkä eivät. Rajauksen on oltava perusteltu ja johdonmukainen. (Ruusuvoori ym. 2010, 15; Tuomi & Sarajärvi 2012, 92.) Tutkimustavoite muokkautuu rajaamisen ja tietoisesti tehtyjen valintojen myötä niin, että asetettuihin kysymyksiin vastaaminen mahdollistuu. Aineiston käsittelyä ohjaavat tutkimuskysymykset sekä tutkimuksen tekijän tapa lukea, tehdä tulkintoja ja valintoja. Aineiston purkaminen, lukeminen tai koodaaminen perustuu tutkimuksen tekijän esiyymmärrykseen aineiston sisältävistä ilmiöistä ja olennaisimmaksi katsotuista asioista. (Ruusuvoori ym. 2010, 15.) Tutkija arvolähtökohtineen ja se, mitä tiedetään, kietoutuvat tiiviisti toisiinsa (Hirsjärvi ym. 2009, 161). Siksi aineiston työstäminen ei koskaan ole analyyttisesti neutraalia. Analyysivaiheiden kirjoittaminen selkeästi sekä systemaattinen työskentely ja tekijän itsekuri johtavat parempaan arvioitavuuteen sekä raportointiin tehdystä ajatustyöstä. (Ruusuvoori ym. 2010, 15.) Vaikka täysin analyyttinen neutraalius ei ole mahdol-

lista, siihen pyrkiminen on ohjannut analysointityötä. Aineistoa analysoitaessa on pitäydytty tutkimuskysymyksiä valottavissa seikoissa. Rajaus on tehty asioihin, jotka vaikuttavat ja edistävät osallistujan kotoutumista ja osallisuutta.

Tutkimusta tehdessään tutkija ei anna painoarvoa esimerkiksi erilaisia mittausvälineillä saadulle tiedolle, vaan sen sijaan luottaa omiin havaintoihinsa (Hirsjärvi ym. 2007, 160). Päätelmien tekemiseksi tutkijalta vaaditaan empaattisuutta, joustavuutta ja kyvykkyyttä kuunnella ihmisten omia tarinoita. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija ymmärtää merkityksiä ja tulkintoja, joita osallistujat antavat käyttäytymiselle, tapah- tumille sekä asioille. (Hennink ym. 2011, 9.) Aineistoa analysoitaessa pyrittiin em- paattisuuteen ja joustavuuteen. Pyrittiin myös luomaan yhteyksiä asioiden välille ja ymmärtämään kukin vastaus omassa viitekehyksessään laajemmin, mutta tekemättä vääriä johtopäätöksiä.

Teemoittelussa käytettiin hyväksi teemahaastattelun teemoja. Näin saatiin selville, miten tutkimuskysymyksiä valottavat asiat tulivat ilmi haastatteluissa. (Eskola & Suo- ranta 2001, 174.) Tulosten esittelemisen kannalta järkevimiksi teemoiksi muodos- tuivat sosiaaliset suhteet osallisuutta edistämässä, osallisuutta mahdollistava toimin- ta ja kehittämistoiveet.

5 Tulokset

Aineiston keräämisessä teemoja olivat kotoutuminen, osallisuus ja keskusteluiltojen kehittäminen. Kotoutumisen ja osallisuuden käsitteiden erotteleminen ei kuitenkaan ole täysin ongelmaton, sillä ne liittyvät läheisesti toisiinsa ja myös sisältävät osittain samanlaisia elementtejä. Esimerkiksi kotoutumisen tavoitteena on maahanmuuttajan osallisuus (L1386/2010, 3 §) – sen vuoksi kotoutumiseen vaikuttavat luonnollisesti myös osallisuuden kokemukset, ja toisin päin.

5.1 Sosiaaliset suhteet osallisuutta edistämässä

5.1.1 Vuorovaikutus

Bennet käsittää monikulttuurisen vuorovaikutuksen kuvaavan todellisuutta, mikä tukee samanaikaisesti monikulttuurisissa yhteisöissä vallitsevaa ykseyttä ja monimuotoisuutta, kilpailua ja yhteistyötä, sekä yhteisymmärrystä ja luovaa konfliktia. Monikulttuurisen vuorovaikutuksen kautta erilaiset äänet tulevat kuulluksi ainutlaatuisuudessaan ja synergisessä harmoniassa (Bennet 1998, 18). Keskusteluiltojen vuorovaikutusta kuvattiinkin kaikkien osallistujien taholta monipuoliseksi, keskustelevalaksi ja aktiiviseksi. Jotkin asiat herättivät paljon eriäviä mielipiteitä osallistujien kesken, mutta keskusteltaessa onnistuttiin säilyttämään suvaitsevaisuus ja hyväksyntä erilaisuutta kohtaan. Vastauksissa korostui kuulemisen ja kuulluksi tulemisen tärkeys sekä koettu keskustelun rikkaus.

"Saa kertoa mitä ajattelee ja tulla kuulluksi."

"Mun mielestä kyl se keskustelu on ollu kuitenkin runsasta ja kumpuilevaa."

"Enemmähän ne illat oli tämmösiä hyviä vuorovaikutteisia, kun ihmiset viittaili ja halusi esittää kommentteja."

Keskusteluilloissa sanotettiin ja jaettiin paljon omia kokemuksia. Jotkut osallistujat kertoivat omasta elämästään myös surullisia ja satuttavia asioita. Yksi osallistuja sanoi itsekin yllättyneensä, miten avointa vuorovaikutus toisinaan oli. Eräessä keskusteluillassa muuan maahanmuuttajataustainen isä oli kertonut, miten hänen lapsensa kohdalla sosiaaliviranomaiset olivat päätyneet huostaanottoon. Kyseinen ilta oli ollut osallistujalle mieleenpainuva.

Bennetin mukaan onnistunut monikulttuurinen kommunikaatio liittyy samanaikaisesti sekä kykyyn nähdä kulttuurisesti erilainen ihminen yksilökeskeisesti ja monitahoisena, että kykyyn ottaa kulttuurisesti itselle erilainen perspektiivi (Bennet 2004, 10). Avoimuuden lisäksi hyvän vuorovaikutuksen pohjana osallistujat kokivat luottamuksellisen ilmapiirin, jossa ketään ei tuomita erilaisten näkemysten vuoksi, vaan kasvatustasioita pohdittiin erilaisten kulttuurien näkökulmasta. Keskusteluilloissa koettiin vallitsevan ilmaisunvapaus.

"Ei ole koskaan tarvinnut miettiä, että voiko sanoa jotain, että joku tuomitsisi"

Yksi osallistuja lisäsi, että välillä pientä haastetta kommunikointiin tuo se, ettei välttämättä tunne kaikkia osallistujia ja siten ei tiedä, miten he reagoivat hänen sanomisiinsa. Toisinaan hän miettii hyvinkin aktiivisesti, miten ei-niin-suositun näkemyksen ilmaisee, että tulee ymmärretyksi mahdollisimman oikein. Kommentti viittaa osallistujan pelkoon väärinymmärretyksi tulemisesta ja toiveesta vuorovaikutuksen kehittymiseen.

"Keskustelun idea on juuri se, että kuunnellaan, kuullaan ja yhteisymmärrys edistyy, ei se, että lakataan kuuntelemasta koska loukkaannutaan."

Osallistuja jatkoi edelleen, että kielimuuri ja vieraat kielet ovat omanlaisensa este välittömälle vuorovaikutukselle, jota hän jäi kaipaamaan. Osallistuja pohti vaativan aika paljon rohkeutta lähestyä toista ihmistä, kun ei ole yhteistä kieltä, tai yhteisen kielen sanavarasto on hyvin suppea. Tulkkien läsnäolo koettiin välttämättömäksi, mutta sen vaikutus vuorovaikutukseen huomattiin myös negatiiviseksi.

"Menee paljon aikaa, kun tulkki kääntää - varsinaista keskustelu-aikaa jää jäljelle aika vähän. Oon huomannu konkreettisesti, että silloin kun ei tarvitse tulkata, ehtii tulla paljon enemmän asiaa, paljon enemmän keskustelua lyhyemmässä ajassa."

Tulkkaus vaikutti myös kommunikaatioeroja tasoittaen. Bennetin mukaan opitut ajattelutavat tulevat ilmi vuorovaikutuksessa. Koska ajattelutavat määrittyvät pitkälti kulttuurista, monikulttuurisissa tilanteissa pitäisi olla nähtävissä vastakohtaisuuksia eri kommunikaatiotyypleissä (Bennet 1998, 12.) Keskusteluilloissa ei kuitenkaan tullut esiin näitä eroja, mikä todennäköisesti johtuu juuri tulkkauksesta, mutta myös puheenvuoron saamisesta viittaamalla. Keskustelu ei ole aivan yhtä luontevaa ja nopeasti etenevää kuin tavallinen vuoropuhelu.

5.1.2 Verkostoituminen

Valtaväestön kanssa solmitut ystävyysuhteet auttavat huomattavasti maahanmuuttajaa saamaan paremman käsityksen uudesta kotimaastaan. Tästä syystä olisi tärke-

ää, etteivät ainoat kontaktit kantaväestöön olisi viranomaistahot. (Räty 2002, 112-114.) Lisäksi viranomaisten voi olla hankalampi tarjota kotoutumisen kannalta tarvittavia sosiaalisia suhteita, joita usein muodostuu juuri matalan kynnyksen paikoissa kuten kolmannen sektorin järjestämässä toiminnassa. Vapaaehtoistyöhön perustuvassa järjestötyössä puitteet kaksisuuntaiselle kotoutumiselle ovat luontevat, sillä kantaväestön ja maahanmuuttajien välinen kohtaaminen mahdollistuu. (Pöyhönen, Tarnanen, Vehviläinen, Virtanen, & Pihlaja 2010, 55.) Myös oman etnisen ryhmän tuki on apuna kotoutumisessa. Maassa pidempään asuneet maahanmuuttajat ovat itse aikoinaan käyneet samoja asioita läpi, joten he ovat parhaita mahdollisia oppaita uuteen maahan sopeutumiseen liittyen. (Räty 2002, 112-114.)

Kaikki osallistujat totesivat keskusteluiltojen olevan hyvä tilaisuus tutustua uusiin ihmisiin. Keskustelua kasvatuksesta –illat koettiin verkostoitumista tukevana toimintaympäristönä. Avointa ja luottamuksellista ilmapiiriä voi pitää sekä vuorovaikutuksen, että verkostoitumisen perustana. Kuten edellisessä alaluvussa avattiin, yksi osallistuja näki kielitaidon puutteen hieman haittaavan välitöntä vuorovaikutusta, ja siten tutustumista uusiin ihmisiin. Osallistuja pohti, että verkostoituminen ei aina onnistu, vaikka hän itsekin on tutustunut uusiin ihmisiin keskusteluilloissa. Verkostoituminen kielimuurien yli vaatii tukea, eli tulkkausta. Osallistujien puhuessa eri kieliä tutustuminen luonnollisesti vaikeutuu, kun tulkit eivät olekaan enää paikalla. Tutustumisen iltoja järjestäneisiin henkilöihin hän koki kiireen tunteen vuoksi haasteelliseksi.

"Mun mielestä siellä ois hirveästi potentiaalia verkostoitua, mutta mä koen että ehkä ne henkilöt ketkä on ollu tässä toiminnassa mukana, niin ovat itse hyvin kiireisiä. --- Kun tulkit ovat poistuneet paikalta, kommunikaatio ei enää onnistukaan"

Muut viisi osallistujaa kokivat keskustelun aloittamisen kynnyksen matalaksi keskusteluilloissa vallitsevan rentouden ja luontevuuden vuoksi.

Pohjolan tutkimuksessa ystävien ja ystävyysyden merkitys korostui kaikkien maahanmuuttajien elämässä. Ystävät auttoivat oman paikan löytämisessä, Suomessa viihtymisessä sekä kotoutumisessa. Suomalaisen ystävien tärkeys korostui erityisesti kielten ja kulttuurin oppimisen yhteydessä. (Pohjola 2016, 57.) Ystävyysuhteiden saaminen tukee verkostoitumista. Yksi osallistuja kertoi saaneensa ystäviä keskusteluillois-

ta, ja kaksi osallistujaa olivat saaneet illoista uusia tuttavuuksia, joita tervehtivät esimerkiksi kaupungilla tavatessaan.

Neljä osallistujaa toi esiin keskusteluillan toimintoympäristöön liittyvän kodikkuuden esiin kysyttäessä verkostoitumismahdollisuuksista. Kahvin, teen ja pikkupurtavan nauttimisen lomassa kyseltiin kuulumisia tutuilta ja tutustuttiin uusiin ihmisiin, sekä tunnusteltiin ilmapiiriä.

"Parastahan se on niinku saaha jotain ravintoa ja sitten voi tavallaan sen kahvikupin kanssa ja sen ruuan kanssa sitten pikkuhiljaa niinku löytää sitä omaa paikkaa."

Kaksi osallistujaa kertoivat, että erityisesti keskusteluillan jälkeen kotiinlähtöä tehdessä oli helppo jatkaa keskustelua muiden iltaan osallistuneiden kanssa. Takkia pukiessa ja kenkiä jalkaan laitettaessa käytiin vielä keskustelua, jos jokin asia oli jäänyt kesken, ja sitä kautta tutustuttu.

5.1.3 Yhteenkuuluvuus

Yhteenkuuluvuuden tunne ja sen syntyminen olivat hieman hankalimpia aiheita vastata. Keskusteluilloissa saattaa olla joka kerta uusia kasvoja, jolloin on melkein mahdotonta tuntea kaikkia osallistujia. Kuitenkin kaikki osallistujat totesivat, että he kokivat jonkinlaista yhteenkuuluvuutta muiden keskusteluiltoihin osallistuneiden kanssa. Yhteenkuuluvuudesta kertoi tunne vertaisuudesta ja siitä, että osallistuja pystyy samaistumaan toisen osallistujan tilanteeseen ja ongelmiin. Myös Seppälän tekemän monikulttuuristen ryhmien vuorovaikutusta selvittävän tutkimuksen mukaan keskeisin tekijä vuorovaikutussuhteiden muodostumisessa oli ryhmän jäsenten tunne samankaltaisuudesta (Seppälä 2015, 59). Keskusteluilloissa empatiakyky vahvistui ja toisen ymmärtäminen lisääntyi.

"Samaistuin niin paljon sitten siihen, vaikken ollukaan virallisesti maahanmuuttajaäiti, mutta silti oli jotenkin helppo ymmärtää muita."

Kolme osallistujaa toi esille, että yhteisöllisyyden tunnetta loi heti alkuun lämmin vastaanotto muiden osallistujien ja järjestäjien puolesta.

"Iltaan on helppo tulla ja olla siinä, kun ihmiset tervehtii ja hymyilee ja tulee lyömään yläfemmaa, vaikka ei ois koskaan nähnykään, niin tota, kyllä ne ainakin mulle kertoo jonkinlaisesta yhteenkuuluvuuden tunteesta."

Keskusteluiltojen osallistujat eroavat toisistaan ikänsä ja taustansa puolesta monella tavalla. Heitä yhdistävä tekijä ja yksi yhteenkuuluvuuden tuoja oli selkeästi kiinnostus samoihin aihepiirejä kohtaan.

"Mä koin yhteenkuuluvuuden siinä, että kaikkia yhdisti se vanhemmuus jotenkin, tai ei kaikkia, mutta semmonen halu tehdä asiat paremmin, kasvattaa eri näkökulmista. Joka kerta oli semmonen fiilis, että yhdessä yritetään löytää niitä vaihtehtoisia tapoja jos ne vanhat tavat ei toimi. Kyllä sitä porukalla mietittiin."

Osallistujilla oli siis ymmärrys yhteistyön merkityksestä vaikeiden tilanteiden ratkaisemisessa, sekä halu ja motivaatio edistää asioita ja pohtia ongelmiin ratkaisuja yhdessä.

5.2 Osallisuutta mahdollistava toiminta

5.2.1 Osallistujan oma motiivi

Rouvinen-Wilenius ja Särkelä-Kukko toteavat aktiivisuuden sekä sitoutuneisuuden olevan tärkeitä asioita suhteessa osallisuuteen (Rouvinen-Wilenius 2014, 51; Särkelä-Kukko 2014, 36). Osallistuminen voi johtaa osallisuuden kokemuksiin. Tutkimuksessa "Ulkomaalaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi" on saatu selville, että ulkomaalaisia osallistui aktiivisesti jonkin kerhon, järjestön, yhdistyksen tai yhteisön toimintaan 21 prosenttia, kun koko Suomen väestössä osallistujia oli 27 prosenttia (Castaneda, Larja, Nieminen, Jokela, Suvisaari, Rask, Koponen & Koskinen 2015, 21.)

Osallistujat kertoivat osallistuneensa keskusteluiltoihin pääsääntöisesti sekä työn näkökulman, että henkilökohtaisen mielenkiinnon vuoksi. Keskusteluillat nähtiin antoisina oman elämän kannalta, mutta niissä nousseita ajatuksia ja ideoita pystyy myös hyödyntämään omassa työssä. Syiksi osallistua nostettiin samoja asioita, kuin mitä keskusteluilloista koettiin saatavan: ajattelun laajenemista ja ymmärryksen kas-

vua. Myös oma tausta maahanmuuttajana tai oman perheen monikulttuurisuus antoi syyntä osallistumiselle.

"Olen tullut iltoihin saamaan ymmärrystä ja jakamaan ymmärrystä."

"Mulla oli siinä vähän kuin oma lehmä ojassa – olen itse kasvattanut lapsia toisessa kulttuurissa ja puolisoni on ulkomaalainen."

Ymmärryksen laajentaminen oli osallistumisen taustalla esimerkiksi osallistujalla, joka halusi kuulla ihmisten ajatuksia sekä ymmärtää erityisesti erilaisia kasvatustyyplejä ja niiden syitä.

"On ollu kyllä sellanen olo, että tarvitsee ymmärtää, että millaisilla vesillä liikutaan, mitä ihmiset ajattelee. Kun voi tietysti lukea --- kirjoituksia kasvatuksesta, ne kertoo meille siitä, että mihin pitää tähdätä, mutta se ei kerro siitä, että mitä yhteiskunta tällä hetkellä ajattelee. Siihen voi tutustua vain hakeutumalla ihmisten pariin ja kuuntelemalla ja ymmärtämällä heitä."

Yksi osallistuja totesi, että motivoijana on lisäksi oma hyvinvointi ja työssä jaksaminen. Vaikka jotkut keskusteluiltojen aiheista ovat rankkoja, ne ja niistä keskusteleminen ovat kevyttä omaan työhön verrattuna. Keskusteluilloista haettiin näin vastapainoa omalle työlle. Kyseisellä osallistujalla oli myös toinen syy keskusteluiltoihin osallistumiseen:

"Jyväskylän paikallisia verkostoja siinä kartoittelin muutenkin, joista sitten Gloria oli niinkun yks ja tota, sen pohjalta keskusteluiltoihin varmaan ensimmäisen kerran mennä ja sitten tutustunu toimintaan."

Verkostoituminen oli siten ollut yksi merkittävimmistä syistä, miksi osallistuja oli alun perin osallistunut keskusteluiltoihin.

5.2.2 Vaikuttaminen

Ihmisten on mahdollista kokea osallisuutta edellyttäen, että he voivat vaikuttaa muun muassa päätöksentekoon (Era 2013, 145). Osallisuuden kokemuksiin vaikuttavia eri vaikuttamisen muotoja on lukematon määrä, kuten Keskinen ja Vuori toteavat (Keskinen & Vuori 2012, 11). Myös itse keskusteluilloissa koettiin olevan muitakin

tapoja vaikuttaa, kuin olla mukana päättämässä keskusteluiltojen teemoista. Osallistujien puheista oli eroteltavissa sekä kokemus yleisestä mahdollisuudesta vaikuttamiseen, että omakohtaisia kokemuksia miten he olivat itse vaikuttaneet keskusteluiltoihin ja –illoissa. Kaikki osallistujat olivat hyvin tietoisia kaikista vaikuttamismahdollisuuksista – toisaalta kohderyhmä koostui osallistujista, jotka olivat olleet kiinnostuneita vaikuttamisesta keskusteluiltoihin ja niiden järjestämiseen. Hautalan toteuttamassa tutkimuksessa noin puolet hänen haastattelemistaan Jyväskylän monikulttuurisissa järjestöissä toimivista henkilöistä kertoivat ottavansa huomioon maahanmuuttajien ehdotukset toimintaa ja tapahtumia suunnitellessaan (Hautala 2017, 54). Tähän verraten voidaan sanoa, että mahdollisuus vaikuttamiseen toteutuu keskusteluilloissa erinomaisesti.

Vaikuttamista edisti se, että se oli tehty hyvin helpoksi matalan kynnyksen toiminnaksi. Neljä osallistujaa mainitsi vaikuttamisesta kysyttäessä iltojen avoimuuden, mikä osaltaan kannustaa osallistujia vaikuttamaan. Vaikuttaminen nähtiin vaivattomana, kaikille osallistujille tasapuolisesti tarjottuna mahdollisuutena. Vaikuttamisen kerrottiin olevan täysin itsestä ja oman kiinnostuksen määräästä kiinni. Vaikuttamisen muotoja löydettiin useita erilaisia, esimerkiksi suunnittelemassa mukana oleminen tai jonkun tietyn puhujan ehdottaminen.

"Keskustelunaiheisiin vaikuttaminen on tuntunut tosi helpolta. Ovat pitäneet hyvin avoimina ne suunnitteluillatkin, joissa ne suunnittelee seuraavan vuoden keskusteluaiheet, niin, niin se on ollu musta hirveen mukavaa, et jos on ollu aikaa niin on voinu osallistua niihin."

"Illat oli avoimia kaikille ketkä oli kiinnostuneita osallistumaan, esittämään mielipiteitä, ideoita ja teemoja --- tai kysyä jotakuta pitämään alustus. Alusta alkaen oli avointa kaikille."

"Mun mielestä siihen kutsuttiin mukaan ihmisiä, et tule mukaan suunnittelemaan."

Osallistujien puheissa korostui, että heidän yleisin vaikuttamisen tapansa keskusteluiltojen aikana oli omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden kertominen sekä erilaisten näkökulmien mukaan tuominen. Kertomuksilla koettiin olevan vaikutus muihin osallistujiin ja niillä pystyttiin auttamaan muita. Positiiviseksi koettiin erilais-

ten näkökumien ja mielipiteiden huomioonottaminen sekä rohkaiseminen omien kokemusten jakamiseen.

"Mitä siellä oli ite mukana ajatusten ja persoonan, näitten kautta, jotakin pystyy siihen tuomaan vähän erilaista näkökulmaa kun sitten mitä muilla on."

"Mä koin että sai vaikuttaa. Otettiin huomioon erilaiset kokemukset ja näkökulmat siellä."

"Kaikki, ketkä näin siellä, jakoivat mielellään kokemuksiaan heidän kotimaansa näkökulmasta."

Yksi osallistuja näki kaikki osallistujat vaikuttajina pelkästään heidän olemalla läsnä. Hän koki, että osallistujat "äänestävät jaloillaan" - keskusteluiltoihin tullaan, koska ne koetaan tärkeiksi. Sen vuoksi niitä tulisi jatkossakin järjestää.

5.2.3 Oppiminen

Osallistujilta kysyttiin, millaisia asioita he ovat kokeneet saavansa itselleen keskusteluilloista. Ovatko he kenties oppineet jotain uutta ympäröivästä maailmasta tai ihmisistä, tai onko heille ylipäätään jäänyt mieleen mitään keskusteluilloista?

Kaksi osallistujaa kuvaili keskusteluiltoihin osallistumista opettavaiseksi kokemukseksi, ja he kertoivat oppineensa erilaisia asioita keskusteluilloista. Muun muassa Suomen ja muiden maiden kulttuurit, normit ja kasvatustavat mainittiin oppimisen kohteena. Erityisesti maahanmuuttajan näkökulmasta katsoen uuden kulttuurin ymmärtäminen ja sen tapoihin sopeutuminen on väylä yhteiskunnassa osalliseksi tulemiseen sekä siinä oman paikan löytämiseen (Pohjola 2016, 59). Lisäksi toinen osallistujista kertoi keskusteluiltojen olevan hänelle paikka, jossa oppia suomen kielen sanoja ja parantaa kuullun ymmärtämistään. Illan teemaan liittyen on aina oma sanastonsa, ja toistojen sekä jatkuvan tulkkauksen avulla hän huomasi oppivansa uusia sanoja sen lisäksi, että pääsi halutessaan keskustelemaan myös suomen kielellä. Aktiivisen järjestötoiminnan hyötyihin kuuluu arkipäiväisen kielitaidon kehittyminen tasavertaisissa kohtaamisissa (Pöyhönen ym. 2010, 55).

Loput eli neljä osallistujaa puhuivat keskusteluilloista avartavina kokemuksina ja pohtivat, etteivät tiedosta oppineensa mitään erityisen konkreettista. Sen sijaan he kertoivat ajattelutapojensa avartuneen ja laajentuneen uusien näkökulmien kautta, ja se näkyy mahdollisesti heidän arjessaan.

Bennetin kulttuurisensitiivisyyden kehityksen mallin mukaan erilaisten kulttuurien välinen kontakti luo painetta muutokselle ihmisen maailmakatsomuksessa (Bennet 2004, 11). Kaksi osallistujaa kertoi saaneensa keskusteluilloissa "ahaa-elämyksiä". Keskusteluiltojen koettiin laittavan erilaisia ajatusprosesseja käyntiin, ja saavan aikaan omien näkemysten kyseenalaistamista. Ymmärrys lisääntyi, kun joutuu pohtimaan ja kyseenalaistamaan omia ajatuksiaan sekä tapojaan.

"Aina muuttuu jotain, etenkin ymmärrys asioihin, kun joutuu tietyllä tavalla kyseenalaistettavaksi ja kasvatusasiat erityisesti, ne on sellasia tunneasioita. Kyllä ne pistää semmosia prosesseja liikenteeseen."

"Jos ei ymmärrä kieltä ja kulttuurisia koodeja, sit voi olla vähän niinku haastavaa ymmärtää ja sit sitä kautta voi tulla ristiriitoja ja sit ehkä semmosta negatiota. Miten niin monet tekee väärää tulkintoja just sen takia et luulee ymmärtävänsä jotain toista kulttuuria tai toisen tapaa olla, kun ei oikeasti osaa sitä kieltä eikä ymmärrä koodeja. Muistaa jotenkin kyseenalaistaa sen omankin tulkintansa joissain tilanteissa."

"(Eräs) ilta on ollut silmiä avaavampi kuin mikään dokkari mitä olisin voinut katsoa telkkarista."

Keskusteluilloissa on vaikutettu ennakkoluuloihin ja tietämättömyyteen. Muun muassa tiedotusvälineiden luomat kuvat esimerkiksi eri uskontokuntien edustajista ovat saaneet ennakkoluuloja syntymään ihmisten keskuudessa (Forsander 2001, 27). Illoissa on korjattu väärää käsityksiä ja tietoa, sekä pyritty rikkomaan ennakkoluuloja puolin ja toisin. Tiedon lisäämisen myötä keskusteluilloissa on yhdessä pohdittu työkaluja, eli "vaihtoehtoisia tapoja toimia"

"Se halu ymmärtää, et minkä takii suomalaiset tekee niinkun ne tekee ja tekeekö kaikki suomalaiset noin niin kyllähän ne keskustelut on ollu tosi mehukkaita."

”Kun lapset puhuu suomea ja vanhemmat ei, että useasti kun kuullaan se miten asia on lapsen suusta ja sen takia niinkun tällaiset on hirveän hyviä, että sillon puretaan niitä ennakkoluuloja tai väärää tietoa mitä ihmisillä on.”

”Jos on yksikin huono kokemus tai antaa muiden ihmisten puheiden vaikuttaa omiin näkemyksiin niin ne ennakkoluulot ja tietämättömyys saattaa hirveän paljon tehdä pahaa. Jos lähtee väärät ja tiukat käsitykset siitä mikä tää systeemi on ja miten toimitaan ja jos se meneekin väärille urille niin se onkin jo paljon vaikeampaa. Jos jollain tavalla pystyis niinku siinä alkuvaiheessa kun ongelmaa ei vielä ole tai se on vielä vasta hyvin alkuvaiheessa, niin tarjoamaan sen turvallisen ympäristön missä, tota, voi saada sitä tietoa, voi saada niinku työkaluja.”

Ajattelumaailman laajentumisen myötä tiedon on mahdollista siirtyä eteenpäin ja näkyä sekä omassa elämässä vapaa-ajalle, että työssä. Yksi osallistuja kertoi ammentaneensa keskusteluilloissa vallinneesta yhteisöllisyydestä toimintatapaa omaan elämäänsä. Muiden kulttuurien myönteisten vaikutusten omaksumista voidaan pitää Puroahon ja Leppäsen mukaan rikastuttavana voimavarana (Puroaho & Leppänen 2013, 77).

”Kun on tutustunut ihmisiin ja kuullu tarinoita et se sitten mahdollisesti näkyy siinä mitä tuo kotiin lapsille, puhuu maahanmuutosta tai pakolaisuudesta tai kulttuurisista aspekteista. Parempaa ymmärrystä saanut tietyistä asioista.”

”Yhteisöllisyyden tai yhteenkuuluvuuden, niin siitä näkökulmasta ois ehkä paljon opittavaa sitten meillä kantasuomalaisilla, mikä sitten ehkä enemmän tarttui omaan elämään ja työelämään.”

Yksi osallistuja kertoi, että ajattelun avartumisen lisäksi kokee keskusteluilloissa käymisen edistäneen hyvinvointiaan ja työssä jaksamistaan. Vaikka keskusteluilloissa käsitellyt aiheet ovat välillä melko raskaita, osallistuja koki ne kevyinä verrattuna hänen omaan työhönsä ja siten oppineensa antamaan niille oikeassa suhteessa painoarvoa. Keskusteluiltojen aiheet olivat useimmiten erilaisia kuin mitä hän kohtaa omassa työssään, joten keskusteluilloista saatiin mukavaa vastapainoa ongelmalähtöiselle ajattelulle.

Vaikka oppimisesta on käsitelty tähän saakka pelkästään myönteisenä asiana, siihen liittyy myös haasteita. Suomalaisilla osallistujilla oli myönteisten oppimiskokemusten lisäksi negatiivisia kokemuksia siitä, mitä suomalaisuudesta ja suomalaisten ihmisten tavoista on keskusteltu keskusteluilloissa; mitä maahanmuuttajataustaiset osallistujat mahdollisesti ovat oppineet virheellisesti suomalaisista. Kaksi suomalaista osallistujaa toi ilmi kohdanneensa illoissa muutaman kerran suomalaisten, negatiivisiksi koettujen piirteiden yleistämistä..

"Esimerkkinä, et vähän niinku että no onks kaikki suomalaiset kuitenkin nyt semmosii et ne ei tervehdi tai ei tervehdi samalla tavalla kuin ehkä espanjalainen tervehtii.. Silti se voi olla niinkun lämmin tervehdys vaikka se onkin vaan se pään nyökkäys."

Kyseiset kaksi osallistujaa olivat kokeneet joidenkin keskustelujen mahdollisesti lisänneen maahanmuuttajien ennakkoluuloja suomalaisia kohtaan, vaikka tarkoitus on luonnollisesti ollut niiden vähentämisessä.

5.3 Keskusteluiltojen kehittäminen

Keskusteluiltojen kehittämistä pohdittiin monista eri näkökulmista, ja vastaukset olivat melko erilaisia keskenään. Eniten osallistujien puheissa nousi pohdintaa siitä, miten iltoihin voisi saada enemmän erityisesti maahanmuuttajataustaisia osallistujia. Asiaa on selkeästi pohdittu paljon jo aiemmin. Kahden osallistujan puheista nousi esiin huoli siitä, onko keskusteluiltojen tiedottaminen onnistunut.

"Huolestuttaa, että löytävätkö oikeasti apua tarvitsevat ihmiset iltoihin."

Osallistujat pohtivat, mitkä voisivat olla ne keskeiset yhteistyötahot, joiden kautta keskusteluiltoihin saataisiin enemmän erityisesti maahanmuuttajataustaisia osallistujia. Puheessa nousi esiin keskusteluillan nykyinen paikka ja aika. Keskusteluillan järjestämispaikkaa on jo aikaisemmin kokeiltu siirtää "osallistujien luokse" esimerkiksi Vaajakoskelle, mutta se ei aikanaan tuottanut toivottua tulosta. Yksi ehdotus oli, että keskusteluiltaa alettaisiin järjestää perjantaiamuisin Glorian monikuluttuuristen perhekahvilan tai brunssin yhteydessä, jolloin paikalla olisi paljon vanhempia valmiiksi

paikalla. Myös Mäkimatin perhepuisto ja Huhtasuon seutu nousivat esiin kahden osallistujan pohtiessa muita mahdollisia alueita, joista maahanmuuttajataustaisia tai monikulttuurisia perheitä voisi löytää, tai jossa iltoja voisi järjestää.

Koulumaailma nähtiin valloittamattomana, joten sinne suuntaan tarvittaisiin kolmen osallistujan mielestä lisää markkinointia. Kaksi osallistujaa pohti myös perheneuvolan olevan taho, jonka kanssa monet lapsiperheet ovat tekemisissä. Markkinointiin ehdotettiin tehostusta sosiaalisen median kautta. Jos keskusteluillalla olisi esimerkiksi aktiivien Facebook-ryhmä, se voisi muistuttaa ihmisiä keskustelusta ja kannustaa tulemaan paikalle. Omien ystävien ja tuttavien mukaan kutsuminen olisi myös helppoa Facebookin kautta.

Kolme osallistujista oli sitä mieltä, että keskustelulla olisi hyvä olla enemmän aikaa. Toisaalta nykyistä kellonaikaa aiemmin voi olla hankala aloittaa keskustelu osallistujien töiden takia, ja toisaalta lopettamisajankohtaa tuskin voi venyttää myöhemmäksi, jotta vanhemmat pääsevät laittamaan lapsensa ajoissa nukkumaan. Järjestettäessä keskusteluillat arki-iltana vanhempien väsymys raskaan työpäivän jälkeen saattaa vaikuttaa poisjääntiin. Tähän yksi ratkaisu voisi osallistujien mukaan olla keskusteluillan järjestäminen viikonloppuisin.

Yksi osallistuja koki tarpeen varsinaisille ”jälkikeskusteluille”. Hän totesi parhaiden keskustelujen alkavan usein vasta silloin, kun on jo keskusteltu jonkin aikaa. Ajatusta tukee normaali keskusteluillan kulku, jolloin keskustelu on vilkkainta loppua kohti.

”Minkälaista ymmärryksen edistämistä tapahtuu ihan sitä loppua kohti kun ilta alkaa hämärtyä ja ihmiset on jotenkin virittäytyneitä ihan eri tavalla keskusteluun, et mitä aineksia sieltä saattais nousta mille vois rakentaa jotain kiinnostavaa.”

Yhden osallistujan toiveena oli pidempikestoinen, systemaattinen seuranta, jolla karotittaisiin kasvat keskustelujen vaikuttavuutta. Osallistuja totesi realistisesti, että vaikka keskusteluilloissa pyritään löytämään, ja löydetäänkin, uusia toimintatapoja lasten kasvatukseen liittyvissä ongelmissa, niiden ottaminen käyttöön omassa elämässä vaatii harjoittelua. Alitolppa-Niitamon mukaan vanhempien edustamat kasvatuskäsitykset muuttuvat ajan myötä (Alitolppa-Niitamo 2010, 48).

"En ole niin paljon kokenut sitä kasvatuksellista kehitystä mitä toivoo näkevänsä, koska se ei mun mielestä riitä, että kerran kuussa --- Jos me oikeesti halutaan aikaansaada sellanen, jonkinlainen yhteisymmärryksen kehittyminen, vaikkapa lasten kasvatukseen liittyvissä asioissa, niin se vaatii monia keskusteluja systemaattisesti pitkän ajan, ja musta tuntuu et nää keskustelut tarjoaa hyvän ensiaskeleen."

Kolmas yksittäinen kehittämistoive tuli osallistujalta, joka kertoi melutason olevan ainoa asia, johon hän itse haluaisi muutosta. Osallistujan mukaan keskusteluilloissa toisinaan vallitseva melu on melko häiritsevää. Ääntä syntyy helposti paljon, kun kaikki eri kielten tulkit tulkkaavat yhtä aikaa, ja kieliryhmissä saattaa nousta kysymyksiä ja alkaa keskustelu juuri tulkatusta aiheesta. Ratkaisuksi hän ehdotti keskusteluiltojen paikan vaihdettavan vähän isompaan tilaan.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Tuloksista nousi esiin päällimmäisenä kaikkien osallistujien positiiviset kokemukset Keskustelua kasvatuksesta –illoista. Iltoja kuvailtiin eniten keskusteluiltaan rikkaiksi, avartaviksi, ymmärrystä lisääväksi ja tilaisuuksiksi, missä tulla kuulluksi.

Opinnäytetyön perusteella avoimessa ja luottamuksellisessa ilmapiirissä tapahtuvan vuorovaikutuksen, jossa on mahdollista oppia muun muassa kulttuureista, kasvatustyyleistä ja suomen kielestä, todetaan tukevan kotoutumista ja osallisuutta. Monipuolisen keskustelun, mikä myös osallistujien monikulttuurisuudesta johtui, koettiin tukevan näkökulmien avartumista ja ymmärrystä. Keskusteluilloissa ymmärrettiin, että omiakin ajatuksia ja tulkintoja on joskus hyvä kyseenalaistaa. Monikulttuurinen keskusteluilta auttoi osallistujia näkemään maailmaa uudella tavalla, kuten Bennet on todennut mahdollisesti tapahtuvan eri kulttuurien välillä ollessa kontaktia (Bennet 2004, 11).

Kukaan haastateltava ei erikseen tuonut esiin oppineensa uusia asioita yhteiskunnallisista rakenteista, palvelujärjestelmästä tai sosiaalityöstä. Asiaa selittää todennäköisesti jo aiemmin kyseisistä asioista omaksuttu tieto, tai se, etteivät kyseiset asiat ol-

leet sillä hetkellä ajankohtaisia heidän elämässään. Tällöin kiinnostus mahdollisesti puuttui.

Keskusteluillat koettiin hyvänä tilaisuutena tutustua uusiin ihmisiin. Kahvitus ennen tilaisuuden alkua loi hyvän mahdollisuuden keskustelemiseen, vaikka usein vasta virallisen osuuden päätyttyä keskustelu jatkui luontevimpana. Liebkindin, Mannilan, Jasinskaja-Lahden, Jaakkolan ja Kyntäjän toteuttamassa tutkimuksessa todettiin oman maalaisiin pidettävän kontaktin määrän olevan suorassa yhteydessä maahanmuuttajan stressin oireisiin, joten sosiaaliset suhteet ovat hyvinvoinnin kannalta todella tärkeitä (Liebkind, Mannila, Jasinskaja-Lahtinen, Jaakkola & Kyntäjä 2004, 287). Varsinaisen keskustelun aikana osallistujat istuvat tulkkauksen vuoksi eri kieli-ryhmissä, jolloin erityisesti samaa kieltä puhuvien tai samasta maasta kotoisin olevien osallistujien kesken syntyi keskustelua. Kontaktit valtaväestöön Liebkindin ja muut toteavat vuorostaan korvaamattomiksi erityisesti kulttuurin oppimisen kannalta (mts. 2004, 56-57). Keskusteluillat kokonaisuutena mahdollistivat sekä maahanmuuttajien keskinäisen, että valtaväestön välisen kohtaamisen sekä sitä seuraavan akkulturaation. Kotoutumisen kaksisuuntaisuuden tukeminen toteutui myös suomalaisten saadessa uusia kontakteja. Mitä enemmän valtaväestöllä on kansainvälisiä kontakteja, sitä suopeampaa on suhtautuminen maahanmuuttoon (Söderling 2013, 29).

Usein maahanmuuttajien asema työmarkkinoilla heijastaa heidän heikkoa asemaansa yhteiskunnassa laajemmin (Forsander & Ekholm 2001, 59). Maahanmuuttajataustainen voi helposti kokea, ettei voi vaikuttaa omaan elämäänsä Suomessa riittävästi, esimerkiksi kielellisten vaikeuksien takia. Keskusteluilloissa mahdollistui tasa-arvoisuuden kokeminen erilaisista elämäntilanteista ja yhteiskunnallisista asemista huolimatta. Vaikuttamisen helppous sekä tukeminen vaikuttamiseen lisäsi osallisuutta – vaikuttamista pidettiin kaikille avoimena. Vaikutusmahdollisuuksista kerrottiin, ja kaikkia kutsuttiin sekä kannustettiin tasavertaisesti mukaan. Osallistujat kuvailivat vaikuttaneensa eniten kertomalla omia kokemuksiaan. Lisäksi osallistujat saivat osallisuuden kokemuksia, kun heitä tervehdittiin ja toivotettiin tervetulleiksi keskusteluiltaan hymyillen huolimatta siitä, onko osallistuja ennestään tuttu vai ei. Tärkeänä osallisuutta edistävänä toimintana osallistujat kokivat omien kokemustensa kertomisen illoissa.

Osallistujat kertoivat iltoihin osallistumisen syiksi sekä henkilökohtaisen mielenkiinnon että työn näkökulmat. Rouvinen-Wilenuksen ja Särkelä-Kukon mukaan osallisuuden vaikuttaa tunne kyvykkyydestä vaikuttaa omaan elämäänsä muun muassa työ- ja vapaa-ajan toiminnan kautta. (Rouvinen-Wilenius 2014, 51; Särkelä-Kukko 2014, 36.) Näin ollen kyseisten syiden vuoksi keskusteluiltoihin osallistuminen voidaan tulkita osallisuuden kannalta hyödylliseksi.

Lisäksi yksi osallisuuden kokemusten luoja oli yhteenkuuluvuuden tunne. Keskiänsä mukaan maahanmuuttajan erilaisuus ei ole olemassa sellaisenaan, vaan vasta monikulttuurisissa kohtaamisissa se muotoutuu ja saa merkityksensä. Kohtaamisissa määritellään yhtä lailla sitä, mikä on niin sanotusti tavallista ja mukaan kuuluvaa, kuin sitä, mikä on erilaista ja joukkoon kuulumatonta. (Keskinen 2012, 292.) Kuitenkin myös keskusteluilloissa käyty keskustelu usein kääntyi erilaisuuden ja erilaisten kasvatustapojen kautta lopulta siihen, miten pohjimmiltaan kaikki ihmiset, erityisesti vanhemmat, ovat melko samanlaisia - he toivovat lapsilleen parasta. Yhteenkuuluvuuden tunne muodostui erityisesti vertaisuuden kokemuksista sekä yhteisestä mielenkiinnosta - erään osallistujan sanoin ”yhteisestä halusta kasvattaa paremmin”. Vanhemmat toivovat lapsilleen usein suurta menestystä, mutta vähintään sitä, että he pärjäävät nyky-yhteiskunnan asettamien vaatimusten mukaisesti ja kasvavat ”kunnan kansalaisiksi”. Kuten Kuittinen ja Isosävi toteavat, kulttuurinen vanhemmuuden logiikka vaikuttaa kaikkien vanhempien kasvatuksen taustalla ohjaten lasten kasvattamista sellaiseksi, että lapset pärjäisivät mahdollisimman hyvin yhteisön jäseninä (Kuittinen & Isosävi 2013, 80-81). Yhteenkuuluvuutta lisäsi myös ratkaisujen ja vaihtoehtoisten tapojen pohtiminen yhdessä vaikeisiin kasvatuksellisiin tilanteisiin.

Keskusteluillan nykyinen runko tukee siis osallistujien kotoutumista ja osallisuutta. Alun kahvituksella, alustajan tiedollisella osuudella ja yhteisellä keskustelulla on omat merkityksensä, ja jokainen osio koettiin tarpeelliseksi. Keskusteluillat koettiin pääosin mieluisiksi juuri sellaisinaan. Eniten muutosta toivottiin erityisesti maahanmuuttajataustaisten osallistujien määrään ja keskusteluillan pituuteen; monen osallistujan mukaan aika tuntuu loppuvan kesken aina keskusteluillan loppua kohti edetessä.

7 Eettisyyden ja luotettavuuden arviointia

Tutkijan kulttuuritausta vaikuttaa siihen, mistä näkökulmista tutkimusta alkaa tehdä, millaisia tulkintoja tekee ja miten analysoi vastauksia. Tutkimuksessa on tavoitteellisesti objektiivisuuteen, eli esimerkiksi tuomaan esille toiminnan kannalta edullisten vastatusten lisäksi myös kaikki niin sanotusti epäedullisetkin. Toisaalta tunnustetaan, ettei täysin objektiivinen näkökulma ole mahdollinen (Hirsjärvi ym. 2009, 161).

7.1 Luotettavuus

Termeihin reliabelius ja validiteetti suhtaudutaan laadullisessa tutkimuksessa eri tavoin kuin määrällisessä tutkimuksessa, kun arvioidaan luotettavuutta ja pätevyyttä. Perinteiset arvioinnit eivät toimi, koska laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan ainutlaatuisia tapauksia. Tutkimuksen luotettavuutta lisää tarkka selonteko tutkimuksen toteuttamisesta ja tuloksista (Hirsjärvi ym. 2009, 232-233). Koetaan, että lukijalle on annettu riittävästi tietoa tutkimusprosessin etenemisestä ja tuloksista.

Jotta tieteellisen tutkimuksen on mahdollista olla eettisesti hyväksyttävä, luotettava ja uskottava, se on toteutettu hyvän tieteellisen käytännön tavoin. Hyviä tieteellisiä käytänteitä noudattaa esimerkiksi silloin, kun tutkimus suunnitellaan, toteutetaan ja raportoidaan tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaan, käytetään eettisesti kestäviä menetelmiä, noudatetaan yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimusprosessin aikana, ja muiden tutkijoiden työ sekä saavutukset otetaan huomioon viittaamalla niihin asiaankuuluvalla tavalla ja antaen niille siten niille kuuluvan arvon. (Hyvä tieteellinen käytäntö 2012, 6-7.) Opinnäytetyöprosessin aikana on pyritty toimimaan hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaan, kuten esimerkiksi perehdytty tutkimuskirjallisuuden asianmukaisten menetelmien valitsemiseksi, sekä kunnioittamalla tutkimuksien ja kirjallisuuden tekijöitä noudattamalla tarkkuutta lähteiden merkinnässä.

Fenomonologisen tutkimuksen onnistuminen vaatii Laineen mukaan erilaisten kysymysten esittämistä tutkijalle. Jos tutkimus auttaa hahmottamaan tutkittavaa ilmiötä

aiempaa selvemmin, monipuolisemmin ja jäsentyneemmin, se on onnistunut. Fenomenologisen tutkimuksen onnistuneisuus eli tutkimuskirjallisuudessa yleisemmin käytetty luotettavuus, pystytään arvioimaan kysymyksillä, joita tutkija esittää itselleen. Kysymyksiä voivat olla esimerkiksi: Olenko onnistunut saamaan haastateltavan pohtimaan omia kokemuksiaan ja käsityksiään? Olenko onnistunut tekemään haastattelutilanteesta rennon ja keskustelunomaisen? Olenko kysynyt kysymyksiä, jotka ovat rohkaisseet haastateltavia kertomaan yleisten näkemysten sijaan omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan? (Laine 2015, 49.) Opinnäytetyön koetaan onnistuneen mahdollistettaessa osallistujien oma reflektio ja kertominen nimenomaan omista, henkilökohtaisista kokemuksista rennossa ilmapiirissä. Osallistujien voidaan tulkita olleen totuudenmukaisia, koska he kertoivat myös negatiivisia kokemuksiaan keskusteluilloista. Haastattelutilanteessa myös negatiivisiin kokemuksiin tartuttiin tarkentavien kysymysten kautta, jolloin keskustelu lähti usein ennalta määrittämättömään suuntaan. Opinnäytetyön kautta kokemuksia Keskustelua kasvatuksesta –illoista on tarkasteltu tarkasti kotoutumisen ja osallisuuden näkökulmasta.

Luottamuksellisuus aineiston käsittelyn osalta pitää sisällään sen, että tutkittava pystyy luottamaan tutkijan sanaan aineiston käyttämisestä ainoastaan tiettyyn tarkoitukseen ja sen jälkeen sen hävittämisestä (Kuula 2011, 89). Äänitetyt sekä litteroidut haastattelut ovat olleet tallessa tietokoneella salasanan takana, eikä käytetty muuhun kuin opinnäytetyöhön. Opinnäytetyön valmistuttua aineisto hävitetään.

Vaikka myönnetään, että tutkija väistämättä on tutkimusasetelman luoja ja tulkitsija, tutkimusta tehdessä on tärkeää ottaa huomioon puolueettomuusnäkökulma. Puolueettomuutta voi kyseenalaistaa siinä, suodattuuko haastateltavien vastaukset esimerkiksi tutkijan omien asenteiden tai uskonnon kautta (Tuomi & Sarajärvi 2012, 135-136). Opinnäytetyö tehdään usein aiheesta, jonka tutkija itse kokee mielenkiintoiseksi. Tutkimusprosessin ajan opinnäytetyötä on pyritty tekemään mahdollisimman objektiivisesti kyseenalaisten omaa ajattelua ja toimintaa. Aineiston analysoinnissa on tuotu tasapuolisesti esille sekä negatiivisempia että positiivisia vastauksia, kuitenkin siinä suhteessa, kun niitä ilmeni. Opinnäytetyö on oikoluettu usean eri henkilön toimesta ennen julkaisemista.

7.2 Eettisyys

Yksi tutkimuksen eettisistä vaatimuksista on tutkimukseen osallistuneiden henkilöllisyyden salassapito (Smith 2010, 48). Haastattelutilanteessa osallistujan nimi kysyttiin, mutta valmiissa opinnäytetyössä nimet tai muut osallistujan tunnistamiseen johtavat seikat eivät ole näkyvissä. Siteeraukset on harkittu tarkkaan. Suomenkielisissä haastatteluissa eri murteilla lausutut sanat on litteroitu yleiskielelle osallistujan anonymiteetin suojelemiseksi. Myös englanninkielisestä haastattelusta esiin nostetut siteeraukset on käännetty suomeksi.

Haastattelemisessa yksi tärkeä eettinen kysymys on, koostuvatko haastateltavat vain niistä, jotka ovat pitäneet toiminnasta. Melko todennäköisesti asia on niin, sillä muuten osallistujat olisivat lakanneet käymästä keskusteluilloissa. Opinnäytetyössä on siis huomioitava, että osallistujat ovat jo lähtökohtaisesti suhtautuneet keskusteluiltoihin myönteisesti. Lisäksi opinnäytetyössä ei selvitetty, oliko joku iltoja järjestämässä olleista osallistujista sisällyttänyt keskusteluiltoihin tai niiden suunnitteluun käytettyä aikaa omaan työaikaansa, eli toiminut esimerkiksi puheenjohtajana palkallisena. Silloin lähtökohta osallistumiseen ei ole ollut täysin itsestä lähtöinen, vaikka mielenkiintoa olisikin ollut.

On mahdollista, että osallistujat kokivat, etteivät voineet vastata kaikkiin kysymyksiin täysin avoimesti. Osa osallistujista oli opinnäytetyön tekijälle tuttuja Monikuluttuuri-keskus Glorilla suoritetun opiskeluharjoittelun kautta. Myös englannin kielellä käydyn, ja puhelimitse tai Skypen välityksellä tehdyn haastattelun vaikutus vastauksiin on epäselvää. Englanninkielisessä haastattelussa osallistuja puhui kyseistä kieltä hyvin luontevasti, mutta on myös mietittävä, vaikuttiko opinnäytetyön tekijän englannin kielen taito haastateltavan vastauksiin – käyttikö osallistuja yksinkertaisempaa kieltä kuin oli aikonut, tai jättänyt jotain kokoaan sanomatta. Edellinen ei kuitenkaan vaikuta todennäköiseltä, sillä kyseinen haastattelu kesti 1 tunnin ja 32 minuuttia. On myös luultavaa, että puhelimen ja Skypen välityksellä tehdyssä haastattelussa osallistujat kertoivat kokemuksistaan vähintään yhtä rehellisesti ja avoimesti, kuin olisivat kertoneet kasvotusten käydyssä haastattelussa. Molemmat haastattelut olivat hyvin monipuolisia.

Lisäksi länsimaalaisten, tarkemmin sanottuna suomalaisten kasvatuseriaatteiden opettamisen eettisyys muista kulttuureista tulleille jäi tekijällä pohdintaan. Millaisin perustein ja oikeutuksin voidaan sanoa, että jotkut länsimaissa käytössä olevat kasvatuskäytänteet ovat parempia ja toimivampia kuin esimerkiksi Aasian maissa käytetyt? Osaltaan edellistä voi perustella sillä, että uuden tiedon saanti voisi vaikuttaa maahanmuuttajataustaisten vanhempien kulttuuriseen vanhemmuuden logiikkaan - näin myös maahanmuuttajataustaiset lapset oppisivat kasvatuksen kautta toimimaan Suomessa vaadittavalla tavalla. On kuitenkin hyvä muistaa, että nykyiset, Suomessa vallitsevat käsitykset hyvästä vanhemmuudesta ja lasten toivotusta kehityksestä tulevat suurimmaksi osin länsimaisissa yhteiskunnissa toteutetuista tutkimuksista, joissa tutkitut perheet ovat keskiluokkaisia ja lapsen ensisijainen hoitaja on yleensä äiti. (Kuittinen & Isosävi 2013, 79-81.)

Opinnäytetyön kautta kokemuksia Keskustelua kasvatuksesta –illoista on tarkasteltu tarkasti kotoutumisen ja osallisuuden näkökulmasta. Toivotaan, että kotoutumista ja osallistuvassa edistävän toiminnan järjestämisessä ja kehittämisessä opinnäytetyöstä saadusta tiedosta on hyötyä.

7.3 Jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyön kohderyhmään kuului ihmisiä, jotka ovat jo pidemmän aikaa osallistuneet iltojen suunnitteluun, järjestämiseen tai toimineet puheenjohtajana tai alustajana, sekä olleet mukana keskusteluilloissa. Jatkoehdotukseksi nousi ajatus tutkimuksesta osallistujien näkökulmasta valikoimatta tarkemmin, onko osallistujia ollut aktiivinen keskusteluiltojen suunnittelu- ja järjestämispuolella. Tutkimuksen kohderyhmää voisi myös tarkentaa esimerkiksi maahanmuuttajataustaisien osallistujien kokemuksiin keskusteluilloista.

Maahanmuuttajataustaisia osallistujia voisi tutkia tarkemmin johonkin tiettyyn teemaan liittyen, esimerkiksi huostaanottoihin. Voitaisiin tutkia, millaista tukea ja ymmärrystä osallistujat ovat saaneet keskusteluilloista sosiaalitoimen kanssa asioimiseen. Muita mahdollisia teemoja voisivat olla suomalainen kulttuuri tai lasten kasvatukselliset erot Suomessa ja maahanmuuttajataustaisten osallistujan kotimaassa.

Lähteet

- Alitolppa-Niitamo, A. 2010. Perheen akkulturaatio ja sukupolvien väliset suhteet. Teoksessa Maahanmuutto ja sukupolvet. Toim. T. Martikainen & L. Haikkola, L. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja. Helsinki: Hakapaino. 45–64.
- Alitolppa-Niitamo, A. & Säävälä, M. 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Toim. A. Alitolppa-Niitamo, S. Fågel, & M. Säävälä, M. Väestöliitto. Monikulttuurinen osaamiskeskus. Helsinki: Kirjapaino Fram. 5-12.
- Aunola, U. (toim.) 2004. Maahanmuuttajat ammattia oppimassa. Helsinki: Kirjapaino
- Avaimet oppimiseen –läksykerho. 2017. Artikkelin Paremmiin yhdessä ry:n sivustolla. Viitattu 4.10.2017. <http://www.paremminyhdessa.org/toiminta/nuorten-tukitoiminta/avaimet-oppimiseen-laksy-kerho/>
- Bennet, M. J. 2004. Becoming interculturally competent. Julkaisussa Toward multiculturalism: A reader in multicultural education. Toim. J. S. Wurzel. Newton, MA: Intercultural Resource Corporation. Viitattu 13.9.2017. https://naaee.org/sites/default/files/file_documento.pdf
- Bennett, M. J. 1998. Intercultural communication: A current perspective. Teoksessa Basic concepts of intercultural communication: Selected readings. Toim. M. J. Bennett. Yarmouth, ME: Intercultural Press. Viitattu 14.9.2017. http://www.mairstudents.info/intercultural_communication.pdf
- Berry, J. W., & Poortinga, Y. H., & Segall, M. H., & Dasen, P. R. 1992. Cross-Cultural Psychology: Research and Applications. Cambridge: Cambridge University Press.
- Castaneda, A., Larja, L., Nieminen, T., Jokela, S., Suvisaari, J., Rask, S., Koponen, P., & Koskinen, S. 2015. Ulkomaalaistaustaisten psyykinen hyvinvointi, turvallisuus ja osallisuus. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus 2014 (UTH). Työpäpaperi 18/2015. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 8.11.2017. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/127023/URN_ISBN_978-952-302-535-6.pdf?sequence=2
- Eerola-Pennanen, P. 2016. Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja. Toim. E. Hujala & L. Turja. 3. päivitetty painos. Juva: PS-kustannus.
- Era, T. 2013. Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisu 156. Verkkojulkaisu. Viitattu 19.10.2017. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_w eb.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

- Forsander, A. 2001. Etnisten ryhmien kohtaaminen. Teoksessa Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Toim. A. Forsander, E. Ekholm, P. Hautaniemi, A. Ali, A. Alitolppa-Niitamo, E. Kyntäjä & N. Quoc Cuong. Helsinki: Yliopistopaino. 31-56.
- Forsander, A. & Ekholm, E. 2001. Maahanmuuttajat ja työ. Teoksessa Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Toim. A. Forsander, E. Ekholm, P. Hautaniemi, A. Ali, A. Alitolppa-Niitamo, E. Kyntäjä & N. Quoc Cuong. Helsinki: Yliopistopaino. 57-82.
- Hall, S. 2002. Identiteetti. Tampere: Vastapaino.
- Hallituksen maahanmuuttopoliittiset toimenpiteet. 2015. Hyväksytty hallituksen neuvottelussa 11.9.2015. Valtioneuvosto. Viitattu 3.11.2017. <http://valtioneuvosto.fi/documents/10616/334517/Hallituksen+maahanmuuttopoliittiset+toimenpiteet/186046e8-46c7-450c-98cf-45b2e2d19c2c>
- Harju, A. 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Helsinki: Kansainvalistusseura.
- Hautala, M. 2017. Maahanmuuttajien osallisuus Jyväskylässä. Pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto, humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Viitattu 19.11.2017. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/55661/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201710194036.pdf?sequence=1>
- Hennink, M., Hutter, I., & Bailey, A. 2011. Qualitative research methods. London: Sage.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu – teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Huttunen, L., Löytty, O. & Rastas, A. 2005. Suomalainen monikulttuurisuus. Teoksessa Suomalainen vieraskirja. Toim. A. Rastas, L. Huttunen & O. Löytty. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 16-40.
- Hyvä tieteellinen käytäntö. 2012. Julkaisussa Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukausepäilyjen käsittely Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 6-7. Viitattu 25.9.2017. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä – Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kansainvälistä suojelua ja turvapaikka Suomessa. 2016. Artikkelit Maahanmuuttoviraston sivustolla. Viitattu 10.12.2016. http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta

Keskinen, S. 2012. Kulttuurilla merkityt toiset ja universaalit kohtelun paradoksi väkivaltatyössä. Teoksessa Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa. Toim. S. Keskinen, J. Vuori & A. Hirsiaho. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print. 291–320.

Keskinen, S. & Vuori, J. 2012. Erot, kuuluminen ja osallisuus hyvinvointiyhteiskunnassa. Teoksessa Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa. Toim. S. Keskinen, J. Vuori & A. Hirsiaho, A. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print. 7–35.

Keskustelua kasvatuksesta –illat. 2017. Artikkelit Paremmiin yhdessä ry:n sivustolla. Viitattu 4.10.2017. <http://www.paremminyhdessa.org/keskustelua-kasvatuksesta-illat/>

Kiintiöpakolaiset. 2016. Artikkelit Maahanmuuttoviraston sivustolla. Viitattu 10.12.2016. <http://www.migri.fi/turvapaikka-suomesta/kiintiopakolaiset>

Kilpi, E. 2010. Toinen sukupolvi peruskoulun päättyessä ja toisen asteen koulutuksessa. Teoksessa Maahanmuutto ja sukupolvet. Toim. T. Martikainen & L. Haikkola, L. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja. Helsinki: Hakapaino. 110-132.

Kuittinen, S. & Isosävi, S. 2013. Vanhemmuus ja pienten lasten hoiva eri kulttuureissa. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Toim. A. Alitolppa-Niitamo, S. Fågel & M. Säävälä. Väestöliitto. Monikulttuurinen osaamiskeskus. Helsinki: Kirjapaino Fram. 78–95.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka – Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

L1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä. Viitattu 22.10.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki. Viitattu 26.10.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

Laine, T. 2015. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Julkaisussa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 - Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Toim. R. Valli & J. Aaltola. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus. 29-51.

Liebkind, K., Mannila, S., Jasinskaja-Lahti, I., Jaakkola, M., Kyntäjä, E. & Reuter, A. 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen. Kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Tampere: Gaudeamus.

Luoma, I., Mäntymaa, M., Puura, K. & Tamminen, T. 2008. Geenit ja kulttuuri lapsen kasvun lähtökohtana. Teoksessa Kulttuuri lapsen kasvattajana. Toim. A. R. Lahikainen, R-L. Punamäki & T. Tamminen, T. Vantaa: WSOY. 85-97.

Maahanmuuttajat. N.d. Artikkeleli Väestöliiton sivustolla. Viitattu 4.12.2016.

http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/

Malik, K. 2013. Monikulttuurisuus. Tallinna: Tallinnan kirjapaino-osakeyhtiö.

Markkanen, S. 2010. Toisen sukupolven koulumenestyksen ymmärtäminen ja tutkiminen Suomessa. Teoksessa Maahanmuutto ja sukupolvet. Toim. T. Martikainen & L. Haikkola. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja. Helsinki: Hakapaino. 133-148.

Ohjaus ja -neuvonta. 2017. Artikkeleli Paremmiin Yhdessä ry:n sivustolla. Viitattu 4.10.2017. <http://www.paremminyhdessa.org/index.php/fi/toiminta/ohjaus-ja-neuvonta>

Osallisuus. 2016. Artikkeleli Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sivustolla. Viitattu 11.12.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Paluumuuttajat. 2016. Artikkeleli Maahanmuuttoviraston sivustolla. Viitattu 10.12.2016. <http://www.migri.fi/paluumuutto>

Paremmiin Yhdessä ry. 2017. Kuvaus Paremmiin Yhdessä ry:n nettisivuilla. Viitattu 4.10.2017. <http://www.paremminyhdessa.org/index.php/fi/paremmiin-yhdessa-ry>

Peltola, M. 2010. Uloslajettu keskiluokka? Maahanmuuttajataustaiset nuoret, perhe ja yhteiskunnallinen asema. Teoksessa Maahanmuutto ja sukupolvet. Toim. T. Martikainen & L. Haikkola. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja. Helsinki: Hakapaino. 66-83.

Pohjola, R. 2016. Nuorten maahanmuuttajien kotoutuminen. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Viitattu 10.10.2017. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/50608/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201606273352.pdf?sequence=1>

Puroaho, P. & Leppänen, J. 2013. Maahanmuuttajien valmennus työpajoilla opaskirja. Helsinki: Valtakunnallinen Työpajayhdistys ry.

Puukari, S. & Korhonen, V. 2013. Monikulttuurinen ohjaus kotoutumista tukevassa työssä. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Toim. A. Alitolppa-Niitamo, S. Fågel & M. Säävälä. Väestöliitto. Monikulttuurinen osaamiskeskus. Helsinki: Kirjapaino Fram. 32-47.

Pöyhönen, S., Tarnanen, M., Vehviläinen, E-M., Virtanen, A. & Pihlaja, L. 2010. Osallisen Suomessa. Kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Suomen kulttuurirahasto. Viitattu 8.11.2017.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/47528/978-951-39-4102-4.pdf?sequence=1>

Raivio, H. & Karjalainen, J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Julkaisussa Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Toim. T. Era. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156, 12–34. Viitattu 19.10.2017.

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rantonen, E. & Savolainen, M. 2010. Vähemmistöt ja monikulttuurisuus: kulttuurit ja kirjallisuudet rinnakkain, vastakkain ja vuorovaikutuksessa. The Institutional Repository of University of Tampere. Viitattu 9.9.2016.

http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/101249/vahemmistot_ja_monikulttuurisuus.pdf?sequence=1

Rastas, A. 2008. Kuinka rasismi värittää kulttuuria ja identiteettejä. Teoksessa Kulttuuri lapsen kasvattajana. Toim. A. R. Lahikainen, R-L. Punamäki & T. Tamminen, T. Vantaa: WSOY. 246-265.

Rouvinen-Wilenius, P. 2014. Kohti osallisuutta – mikä estää, mikä mahdollistaa. Teoksessa osallisuuden jäljillä. Toim. A. Jämsén & A. Pyykkönen. Pohjois-Karjala Sosiaaliturvayhdistys ry. Viitattu 20.11.2016.

<http://www.jelli.fi/lataukset/2014/05/osallisuuden-j%C3%A4lkill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Haastattelun analyysi. Toim. J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen. Tampere: Vastapaino. 9-36.

Ruusuvuori, J. 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Haastattelun analyysi. Toim. J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen. Tampere: Vastapaino. 424-427.F

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammi.

Sanasto. 2016. Artikkelin Maahanmuuttoviraston sivustolla. Viitattu 10.12.2016.

<http://www.migri.fi/medialle/sanasto>

Saksela-Bergholm, S. 2009. Associations in the Metropolitan Area of Finland – Forms of Mobilisation, Participation and Representation. Swedish School of Social Science. University of Helsinki. Viitattu 20.10.2016.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/23451/immigran.pdf?sequence=2>

Schubert, C. 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Toim. A. Alitolppa-Niitamo, S. Fågel & M. Säävälä. Väestöliitto. Monikulttuurinen osaamiskeskus. Helsinki: Kirjapaino Fram. 63-77.

Seppälä, A. 2015. Monikulttuurisen oppimisryhmän heikot ja kehittyvät vuorovaikutussuhteet maahanmuuttajien sopeutumisen tukena. Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto, viestintätieteiden tiedekunta. Viitattu 2.11.2017.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/97458/GRADU-1434981182.pdf?sequence=1>

Sibomana, E. 2017. Paremmiin Yhdessä ry:n puheenjohtaja. Henkilökohtainen tiedonanto 22.9.2017.

Silvén, M. & Kouvo, A. 2008. Onko läheisillä perhesuhteilla kauaskantoisia vaikutuksia lastemme elämään? Teoksessa Kulttuuri lapsen kasvattajana. Toim. A. R. Lahikainen, R-L. Punamäki & T. Tamminen. Vantaa: WSOY. 98-116.

Smith, M. 2010. Ethics and research governance. Julkaisussa Practical research and evaluation – A start-to-finish guide for practitioners. Toim. L. Dahlberg & C. McCaig. Los Angeles: Sage. 41-58.

Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa Osallisuuden jäljillä. Toim. A. Jämsén & A. Pyykkönen. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. 34-49. Viitattu 18.12.2016.

<http://www.jelli.fi/lataukset/2014/05/osallisuuden-ja-eriarvoistuminen-16052014.pdf>

Säävälä, M. 2013. Maahanmuuttajakoti ja koulu yhteistyössä. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Toim. A. Alitolppa-Niitamo, S. Fågel & M. Säävälä. Väestöliitto. Monikulttuurinen osaamiskeskus. Helsinki: Kirjapaino Fram. 117–133.

Söderling, I. 2013. Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet. Teoksessa Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Toim. A. Alitolppa-Niitamo, S. Fågel & M. Säävälä. Väestöliitto. Monikulttuurinen osaamiskeskus. Helsinki: Kirjapaino Fram. 15–31.

Tavoitteet. 2017. Artikkelit Paremmiin yhdessä ry:n sivustolla. Viitattu 4.10.2017. <http://www.paremminyhdessa.org/about/tavoitteet/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016-2019. Viitattu 17.12.2016.

http://tem.fi/documents/1410877/2132296/Valtion_kotouttamisohjelma_vuosille_2016-2019.pdf/70415e54-52cd-4acb-bd76-d411f0dc5b94

Vuori, J. 2012. Arjen kansalaisuus, sukupuoli ja kotouttamistyö. Teoksessa Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa. Toim. S. Keskinen, J. Vuori & A. Hirsiaho. Tampere: Tampereen yliopistopaino –Juvenes Print. 235-262.

Liitteet

Liite 1. Keskustelua kasvatuksesta –iltojen mainos keväältä 2016

Keskiviikkona kello 17:30 – 20:00
 Monikulttuurikeskus Gloria,
 Matarankatu 6, Jyväskylä

Keskustelu-illat on tarkoitettu vanhemmille, sekä lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskenteleville, opettajille ja opiskelijoille sekä kaikille asiasta kiinnostuneille.

24.2. Pahoinvointi parisuhteessa ja perheessä

Alustaja: Mobile, pj. Emmanuel Sibomana

23.3. Seurusteluun liittyvien kysymysten käsittely perheessä

Alustaja: Mauste-hanke, pj. Tiinu Ristinen

20.4. Uskonto osana lastenkasvatusta

Alustaja: USVALAISET -paneelikeskustelu, pj. Roija Aflatuni

18.5. ”TABUILTA” – keskustelua kielletyistä aiheista

Alustaja: pj: Arja Seppälä + Arjan valitsema mies

Tulkkauksen järjestämiseksi pyydämme ilmoittautumaan kaksi päivää ennen keskusteluillan ajankohtaa. Ilmoittautuminen: 050 5945516/ Margarita Goda-Savolainen tai kotoutumispalveluiden opastus tai Emmanuel Sibomana, Paremmiin yhdessä ry, 044 21 04 379

Tulkausta on saatavilla useilla kielillä. Lapset voi ottaa mukaan, paikalla lastenhoitaja ja iltapalaa. Kahvi- ja teetarjoilu.

Keskustelut järjestetään kerran kuukaudessa, keskiviikkona klo 17.30–20.00. Monikulttuurikeskus Gloriassa, Matarankatu 6, Jyväskylä.

JYVÄSKYLÄ

Liite 2. Keskustelua kasvatuksesta –iltojen mainos syksyltä 2016

Keskiviikkoisin kello 17.30 – 20.00

**Monikulttuurikeskus Gloria
Matarankatu 6 A 1, Jyväskylä**

Keskusteluillat on tarkoitettu vanhemmille, lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskenteleville, opettajille ja opiskelijoille sekä kaikille asiasta kiinnostuneille.

31.8.2016 "Ymmärräks sää?" - tukea kielen oppimiseen

Alustaja: Hanna Pöyliö, Kielellisten taitojen ja lukemisen tukeminen -hanke, Niilo Mäki Instituutti, pj. Anu Juurakko

28.9.2016 "Nyt meni hermot" – työkaluja konfliktien ratkaisuun perhe-elämässä

Alustaja: Jouni Paananen, kriisi- ja perheväkivaltatyöntekijä, pj. Maarit Piruzdelan

26.10.2016 "Äiti taas mua haukuttiin" – työkaluja koulukiusaamisen kohtaamiseen

Alustajat: Esa Jaakkola, rehtori, Keski-Palokan koulu ja Jouko Meriläinen, koulupoliisi, pj. Margarita Goda-Savolainen

30.11.2016 "Onko pakko puhua seksistä?" - hankalia tilanteita koulun ja kodin välillä

Alustaja: Riitta Aja-Luhtala, MAUSTE-hanke, Jyväskylän Ammattikorkeakoulu, pj. Tiinu Ristinen

Tulkkauksen järjestämiseksi pyydämme ilmoittautumaan kaksi päivää ennen keskusteluillan ajankohtaa. Ilmoittautuminen: Margarita Goda-Savolainen / 050 3277875 tai Emmanuel Sibomana / 044 2104379, Paremmiin Yhdessä ry.

Tulkkaukselta on saatavilla useilla kielillä. Lapset voi ottaa mukaan, paikalla lastenhoitaja ja iltapalaa. Kahvi- ja teetarjoilu. Keskustelut järjestetään kerran kuukaudessa, keskiviikkoisin klo 17.30–20.00 Monikulttuurikeskus Gloria, Matarankatu 6 A 1, Jyväskylä.

JYVÄSKYLÄ

GLORIA